

HAFTALIK BİLGİLENDİRME RAPORU

02 - 08 EKİM 2023 HAFTASI

İÇİNDEKİLER

02 - 08 EKİM 2023 HAFTASI ÖZEL GÜNLER	2
YÖNETİLEMİYEN EKONOMİNİN RESMİ VERİLERLE ÇÖKÜŞÜ	3
KAPANAN ŞİRKET VE İŞYERİ SAYISI KIRMIZI ALARM VERİYOR.	7
YIKIM, YOKSULLAŞMA VE İCRA-HACİZ SAĞANAĞINA DÖNÜŞECEK UYGULAMALAR!	8
DIŞ TİCARETTEKİ ÇARPIKLIK VE İTHALATA AŞIRI BAĞIMLILIK	8
YOKSULLUK SINIRI 43 BİN LİRAYI AŞTI!	9
12 AYLIK DIŞ TİCARET AÇIĞI 110 MİLYAR DOLARA DAYANDI!	10
AÇLIK VE YOKSULLUK KATLANARAK BÜYÜDÜ	10
AŞIRI YOKSUL HANELER...	12
DÖRT YILDA 1477 YURTTAŞIMIZ EKONOMİK NEDENLERDEN DOLAYI İNTİHAR ETTİ	12
GENÇLER ÖĞÜN ATLAYARAK YAŞIYOR	13
İKTİDAR, YOKSULLAŞAN ÇOCUKLARI UCUZ İŞÇİ YAPIYOR	14
SARAYA BİNLERCE DANIŞMAN VAR, ÇOCUKLARA MEYVE YOK	15
AÇLIK SINIRI 14 BİN 542 TL, YOKSULLUK SINIRI 41 BİN 651 TL	16
EKONOMİK ÖZGÜRLÜK ENDEKSİ'NDE 165 ÜLKE ARASINDA 101'İNCİ SIRADAYIZ	17
KIYAFETTEN FERAGAT EDEREK YAŞIYORLAR	18
CENGİZ İNŞAAT CENNET KOYUNDAKİ OTELİN KAPASİTESİNİ ARTIRMAK İÇİN BAŞVURDU	19
ÇANAKKALE'NİN İÇME SUYU TEHLİKEDE!	19
TARIM VE HAYVANCILIĞI BİTİREN AKP İKTİDARI!	20
HEMŞİRELER DE YURTDIŞI YOLUNDA	21
HEKİMLER GİTTİ, ACİL DOKTORSUZ KALDI	21
MEB, 135 OKULU DAHA TÜGVA'YA TAHSİS ETTİ	22
SKANDAL İHLALLER	23
TALANA 'DEVLET SIRRI' BAHANESİ	23
TIBBİ CİHAZ SEKTÖRÜNDE YAŞANAN SORUNLAR	24
'GİZLİ' VE 'GİZEMLİ' AİLE ÇALIŞTAYLARI	26
DİYANET DÖRT YILDA 2,8 MİLYAR TL VERGİ TOPLADI	26
RTÜK, ZENGİNİ ŞİRKET	27
SAYIŞTAY RAPORLARINDA SAĞLIK	28
SAYIŞTAY RAPORLARINDA AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI	29
SAYIŞTAY RAPORLARI EĞİTİM	30
ÖĞRETMEN YETİŞTİRME SORUNU	31
KABİLE VE ÇADIR DEVLETLERİNDE DAHI GÖRÜLMESİ OLANAKSIZ KEYFİ UYGULAMALAR	32
ORGANİZE SUÇTA BİRİNCİ TÜRKİYE	33
ANAYASA ÇIKIŞI YOKSULLUK GÜNDEMİNİ ÖRTME ÇABASIDIR!	34
ERDOĞAN'A ALIŞIK OLMADIĞI SORULAR	35
UKRAYNA POLİTİKASI DÜNYAYI SALLIYOR!	36
ERMENİLER, DAĞLIK KARABAĞ'I TERK EDİYOR!	36

02 - 08 EKİM 2023 HAFTASI ÖZEL GÜNLER

*2 Ekim 1187'de Selahaddin Eyyubi, Kudüs'ü zapt ederek 88 yıllık Haçlı işgaline son verdi.

*3-4 Ekim Dünya Yürüyüş Günü

*4 Ekim Dünya Hayvanları Koruma Günü

*4 Ekim 1922'de Himaye-i Hayvanat Cemiyeti adıyla Türkiye'deki hayvanları koruma amacı güden ilk dernek kuruldu.

*4 Ekim 1926'da Türk Medeni Kanunu yürürlüğe girdi.

*5 Ekim Dünya Öğretmenler Günü

*6 Ekim 1990'da SHP Parti Meclisi Üyesi ilahiyatçı, tarihçi ve siyaset bilimci **Bahriye Üçok**, kargoyla gönderilen bombalı bir paketin patlaması sonucu 71 yaşında hayatını yitirdi.

*7 Ekim 2015’de Prof. Dr. Aziz Sancar, Nobel Kimya Ödülünü kazanan ilk Türk oldu.

YÖNETİLEMİYEN EKONOMİNİN RESMİ VERİLERLE ÇÖKÜŞÜ

-Türkiye’nin uluslararası yatırım açığı temmuzda bir önceki aya göre 27,9 milyar dolar artarak yeniden 290,2 milyar dolara kadar yükseldi.

-Kıralık dövizle (swap) rezerv biriktirmeye devam eden arttığı 8-15 Eylül haftasında brüt rezerv 870 milyon dolar arttı, Eksi durumdaki net rezerv ise 284 milyon dolar azalarak -58,2 milyar dolara indi.

-Hazinenin iç ve dış borç stoku, ağustosta 57 milyar lira artarak 5 trilyon 880 milyar lirayla rekor bir düzeye yükseldi. Borç stokunun, vadesine kadar ödenecek olan faiz yükü ise 48 milyar liralık artışla 4 trilyon 987 milyar liraya çıktı.

-Bankalardaki mevduat 8 – 15 Eylül haftasında 163,6 milyar lira artarak 13,20 trilyon liraya yükselirken, kredi stoku ise 40,1 milyar liralık genişlemeyle 10,50 trilyon lira oldu. Mevduatın krediye dönüşüm oranı da yüzde 79,5’ya geriledi. Yıl başından bu yana mevduat yüzde 48,8, kredi stoku ise yüzde 38,8 oranında genişledi. Kur korumalı mevduatlar 26 milyar lira daha azalarak 15 Eylül itibariyle 3 trilyon 307 milyar liraya geriledi.

-Tüketici kredisi faiz oranlarının aylık yüzde 5’e yıllık yüzde 60’a yaklaşması bireysel kredi kullanımını azaltırken, yüksek enflasyon ve geliri harcamasına yetmeyen vatandaşlar kredi kartlarıyla borçlanmaya devam ediyor.

-Merkez Bankası, Para Politikası Kurulu 21 Eylül’de yaptığı toplantıda politika faizi olan 1 bir haftalık repo faizini 5 puan daha artırarak yüzde 30’a çıkardı. Toplantı sonrasında yapılan açıklama ve enflasyonun yükseliş seyrini sürdürüyor olması faiz oranlarının önümüzdeki aylarda da en az bu tempoda artırılacağına işaret ediyor.

-Merkez Bankasının açıkladığı kurlara göre dolar kuru geçen hafta önceki haftaya göre yüzde 0,65 oranında artarak 27,10 TL’ye çıktı, Euro kuru ise yüzde 0,48 oranında artarak 28,85 TL seviyesine çıktı.

-Kredi kartı kullanımının yaygınlaşması ve güven ve itibarının azalması nedeniyle kullanımı giderek azalmasına rağmen, bu yıl karşılıksız çıkan çeklerde önceki yıla göre tam bir patlama yaşanıyor

-1 Ocak- 22 Eylül 2023 tarihleri arasında icra dairelerine gelen yeni dosya sayısı geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 59,7 oranında artarak 10 milyon 36 bin oldu.

-Birleşik-Kamu İş’in yaptığı araştırmaya göre dört kişilik bir ailenin açlık sınırı (dengeli ve sağlıklı beslenmek için gereken harcama) eylülde, önceki aya göre 841 lira daha artarak 14 bin 542 liraya yükseldi.

-Tarımsal girdi fiyatları temmuzda bir önceki aya göre yüzde 6,56 oranında artış kaydetti. Girdi fiyatlarındaki yıllık artış ise yüzde 34,3 olarak hesaplandı.

-İktidarın yanlış faiz politikası yüzünden yatırım aracına dönüşen konut fiyatlarındaki artış trendi sürüyor. Satışlarda yaşanan azalmaya rağmen konut fiyatları temmuzda bir önceki aya göre yüzde 7,3 oranında artış kaydetti.

ULUSLARARASI YATIRIM AÇIĞI TEMMUZDA 28 MİLYAR DOLAR BÜYÜDÜ

- Türkiye’nin uluslararası yatırım açığı temmuzda bir önceki aya göre 27,9 milyar dolar artarak yeniden 290,2 milyar dolara kadar yükseldi.
- Merkez Bankasının verilerine göre temmuzda Türkiye’nin uluslararası varlıkları haziran ayına göre 3,2 milyar dolar artarak 298,7 milyar dolara yükselirken, uluslararası yükümlülükleri ise 31,1 milyar dolarlık büyümeyle 588,9 milyar dolara çıktı.

MERKEZ BANKASININ NET REZERVİ -58,2 MİLYAR DOLARA İNDİ

- Kıralık dövizle (swap) rezerv biriktirmeye devam eden Merkez Bankasının, swap borçlarının 1,6 milyar dolar arttığı 8-15 Eylül haftasında brüt rezerv 870 milyon dolar arttı, Eksi durumdaki net rezerv ise 284 milyon dolar azalarak -58,2 milyar dolara indi.
- Söz konusu haftada brüt rezerv 870 milyon dolar artarak 121,5 milyar dolar oldu.
- Brüt rezervin 80,1 milyar doları son haftada 789 milyon dolar artan döviz varlıklarından, 41,5 milyar doları ise yine son hafta 81 milyon dolar azalan altın varlıklarından oluşuyor.

- Brüt rezervin yüzde 61,5'i yurt içi ve yurt dışından yapılan swap borçlanmalarından oluşuyor.
- 15 Eylül itibarıyla 123,6 milyar dolarlık dış varlığı (döviz ve altın) bulunan Merkez Bankasının bilançosunda (Hazine ye olan borçları da dahil) 114,5 milyar dolarlık; bilanço dışında ise 75,8 milyar dolarlık swap (Katar, BAE, Çin gibi ülkelerin merkez bankalarına ve yerli bankalara) olmak üzere toplam 190,3 milyar dolarlık borcu bulunuyor.
- Kamunun, Merkez Bankasındaki döviz mevduatı yükümlülük olarak kabul edilerek hesaplanan net rezerv (eksi) -66,7 milyar dolar olarak gözüküyor. Bu tanıma göre net rezervde son haftada 60 milyon dolarlık düşüş gözlemlendi.
- Kamunun döviz mevduatı yükümlülük kabul edilmeden hesaplanan net rezerv ise son hafta 284 milyon dolar azalarak -58,2 milyar dolara indi.

HAZİNENİN BORCU 5,9 TRİLYON LİRAYA ÇIKTI

- Hazinenin iç ve dış borç stoku, ağustosta 57 milyar lira artarak 5 trilyon 880 milyar lirayla rekor bir düzeye yükseldi. Borç stokunun, vadesine kadar ödenecek olan faiz yükü ise 48 milyar liralık artışla 4 trilyon 987 milyar liraya çıktı.
- Hazinenin borç stokunun 2 trilyon 759 milyar liralık kısmını iç borçlar, 3trilyon 121 milyar liralık kısmını ise dış borçlar oluşturuyor. İç borç stokunun faiz yükü 3 trilyon 716 milyar lira ile borcun anaparasının yüzde 135'i kadar bir büyüklük oluşturuyor. Dış borç stokunun faiz yükü ise 1 trilyon 271 milyar lira olarak hesaplanıyor.
- Borç stokunun 3 trilyon 818 milyar liralık kısmı (yüzde 64,9'u) döviz cinsinden alınmış borçlardan kaynaklanıyor. Dış borç stokunun tümü, iç borç stokunun da yüzde 25,3'ü döviz cinsinden alınmış borçlardan oluşuyor. Döviz cinsinden borçlar ağustos sonu itibarıyla 143,4 milyar liralık bir büyüklük oluşturuyor.
- Devlet borç stokunun bu döviz yapısı nedeniyle çok büyük bir kur riskiyle karşı karşıya bulunuyor. Dolar kurunda yaşanabilecek her bir liralık artış, borç stokunu 143 milyar lira büyütüyor.
- İç borç stoku hem kur hem de faiz riski taşıyor. Yüzde 25,3'ü dövizden oluşan iç borç stokunun yüzde 43'ü de değişken ve TÜFE'ye endeksli borçlardan oluşuyor. Enflasyon ve faiz oranlarının yükselmesi de stokun faiz yükünü önemli ölçüde büyütüyor. İç borç stokunun faiz yüzünün anaparayı aşması da stokun bu yapısından kaynaklanıyor.
- **Son Dört Ayda Borçlanmada Patlama Olacak:** Bu arada bu yılın son dört aylık döneminde Hazine'nin borç stokunda yeni bir patlama olması kaçınılmaz gözüküyor. Zira eğer OVP tahminleri gerçekleşirse kalan dört ayda bütçe 1,3 trilyon lira açık verecek. Bu açığın finansmanı için de Hazinenin en az bu kadar net borçlanmaya gitmesi gerekecek.
- **Yılın kalan döneminde döviz kuru hiç artmasa, borç stoku sadece net borçlanma kadar büyüse bile borç stoku yıl sonunda 7 trilyon lirayı aşacak.**
- **Ocak-Ağustos döneminde Hazine 359 milyar liralık nakit açığı verirken bu açığın finansmanı için Hazine net olarak 579 milyar liralık borçlanmaya gitti.**
- **Hazine bu dönemde 453,1 milyar liralık borç ödemesi (sadece anapara) yaparken, 1 trilyon 32 milyar liralık borçlanmaya gitti.** (Hazine aynı dönemde borçları için 400 milyar liralık da faiz ödemişti.)

KREDİ- MEVDUAT: KKM AZALIYOR

- Bankalardaki mevduat 8 – 15 Eylül haftasında 163,6 milyar lira artarak 13,20 trilyon liraya yükselirken, kredi stoku ise 40,1 milyar liralık genişlemeyle 10,50 trilyon lira oldu. Mevduatın krediye dönüşüm oranı da yüzde 79,5'ya geriledi.
- Yıl başından bu yana mevduat yüzde 48,8, kredi stoku ise yüzde 38,8 oranında genişledi.
- Kur korumalı mevduatlar 26 milyar lira daha azalarak 15 Eylül itibarıyla 3 trilyon 307 milyar liraya geriledi.
- **Dolarizasyon Oranları:** Bankalarda döviz cinsinden açılan hesaplar söz konusu haftada 1,1 milyar dolar azalarak 204,1 milyar dolara indi. Bu kapsamdaki gerçek kişilerin döviz mevduatı 208 milyon dolar azalarak 126 milyar dolara indi.

- Yabancı para cinsinden açılan mevduatların toplam mevduata oranı, 15 Eylül itibariyle yüzde 41,5'e indi.
- Gerçek kişilerin mevduatlarındaki dolarizasyon oranı ise yüzde 43 oldu.
- İstatistiklerde TL olarak gösterilen ancak dövize endeksli olan (son haftalarda fiilen yaşandığı gibi çözüldüğünde dövize giden) KKM'ler de döviz mevduatı sayılarak hesaplanan gerçek dolarizasyon oranı ise 66,6 oldu. Diğer bir ifadeyle gerçek dolarizasyon oranı yüksek kalmaya devam ediyor.
- **Kredi Stoku:** Kredi stoku ise aynı haftada 40,1 milyar lira artarak 10,50 trilyon lira oldu. TL cinsinden kredilerin 30 milyar lira arttığı 8 – 15 Eylül haftasında döviz kredileri ise 208 milyon dolar azaldı.
- Bankaların vadesinde tahsil edemediği için icra takibine aldığı krediler ise 173,3 milyar liraya çıktı.

VATANDAŞIN BORÇLARI; KREDİ KARTI BORÇLARI ARTARKEN BİREYSEL KREDİYLE BORÇLANMA AZALYOR

- Tüketici kredisi faiz oranlarının aylık yüzde 5'e yıllık yüzde 60'a yaklaşması bireysel kredi kullanımını azaltırken, yüksek enflasyon ve geliri harcamasına yetmeyen vatandaşlar kredi kartlarıyla borçlanmaya devam ediyor.
- Vatandaşların bankalar ve finans kuruluşlarına olan bireysel kredi ve kredi kartı borç bakiyesi 8-15 Eylül haftasında 3,8 milyar lira azalarak 2 trilyon 410 milyar liraya geriledi.
- Söz konusu haftada tüketici kredilerinde 7,6 milyar liralık azalma yaşanırken, kredi kartı borç bakiyesinde ise 3,8 milyar liralık artış oldu.
- Yıl başından bu yana ise tüketici kredileri yüzde 31 oranında artarak 1 trilyon 470 milyar liraya, kredi kartı borç bakiyesi ise yüzde 107,1 oranında artarak 940 milyar liraya yükseldi.
- Bankaların zamanında tahsil edilemediği için icra takibine aldıkları vatandaşlardan olan kredi alacakları ise yılbaşından bu yana 10,3 milyar liralık artışla 40,6 milyar liraya çıktı. Varlık yönetim şirketlerinin kontrolünde ise 36,6 milyar liralık bir batık tüketici kredisi alacağı bulunuyor.
- Bu arada vatandaşların TOKİ'ye de 46 milyar liralık taksitli konut borcu bulunuyor.
- **Borçlu Vatandaş Sayısı:** Risk Merkezinin verilerine göre bankalara bireysel kredi kartı borcu bulunan vatandaş sayısı son bir yılda 1 milyon 874 bin kişi artarak 38 milyon 731 bin kişiye yükseldi. Kredi kartı borcu bulunanların sayısı da aynı dönemde 2 milyon 999 bin kişilik artışla 35 milyon 271 bin kişiye çıktı. Temmuz 2023 itibariyle 27 milyon 762 bin kişinin de kredili mevduat hesabı borcu bulunuyor.

FAİZ ORANLARI YÜKSELMEYE DEVAM EDİYOR

- Merkez Bankası, Para Politikası Kurulu 21 Eylül'de yaptığı toplantıda politika faizi olan 1 bir haftalık repo faizini 5 puan daha artırarak yüzde 30'a çıkardı. Toplantı sonrasında yapılan açıklama ve enflasyonun yükseliş seyrini sürdürüyor olması faiz oranlarının önümüzdeki aylarda da en az bu tempoda artırılacağına işaret ediyor.
- Merkez Bankasının politika faizini artırmasının mevduat ve kredi faizlerine bu ayın son haftasından itibaren yansması bekleniyor.
- Merkez Bankasını parasal sıkılaştırma politikası ve KKM'den dönen mevduatın TL mevduata dönüşünün özendirilmesi TL mevduat faizini de artırıyor. Bankalar, 8-15 Eylül haftasında tüm vadelerdeki TL mevduatın ortalama faizini 1,92 puan daha artarak yüzde 33,51'e kadar çıkardılar. Üç ay vadeli mevduatın faizi ise yüzde 42'yi buldu.
- Bankalar, 8-15 Eylül haftasında ihtiyaç kredisi faizlerini 0,91 puan azaltarak yüzde 58,8'e indirdiler. Taahhüt kredisi faizlerini 1,12 puan artırarak yüzde 47,58'e, konut kredilerinin faizini ise 2,84 puan artırarak yüzde 41,69'a yükselttiler. Bütün bireysel kredilerin ortalama faizi ise yüzde 57,62 oldu.
- TL ticari kredilerin faizi 2,05 puan daha artarak yüzde 42,92 oldu. Dolar cinsinden ticari kredi faizi yüzde 9,98, Euro cinsinden olanın faizi de yüzde 8,37 oldu. TL Ticari kredi faizlerinde yılbaşından bu yana 28,85 puanlık artış oldu.
- İkincil piyasada, iki yıl vadeli tahvilin yıllık faizi geçen hafta sonu itibariyle önceki hafta sonuna göre 1,35 puan artarak yüzde 23,42'ye çıktı. Beş yıl vadelinin faizi yüzde 27,40, on yıl vadelinin faizi de yüzde 25,94 oldu.

- Hazinesinin beş yıl vadeli dış borçlanma kağıtlarının (Eurobond) faizi de 8,20 seviyesinde gerçekleşti.
- Türkiye'nin risk primi (CDS) ise önceki haftaya göre yüzde 1,36 oranında azalarak 367,88 oldu. CDS 300 olan aşırı kırılğanlık göstergesinin oldukça üzerinde seyretmeye devam ediyor.

DÖVİZ KURU-ALTIN BORSA

- Merkez Bankasının açıkladığı kurlara göre dolar kuru geçen hafta önceki haftaya göre yüzde 0,65 oranında artarak 27,10 TL'ye çıktı, Euro kuru ise yüzde 0,48 oranında artarak 28,85 TL seviyesine çıktı.
- Dolar kuru yıl başından bu yana yüzde 45, Euro kuru ise yüzde 44,7 oranında arttı. TL'nin yıl başından bu yana değer kaybı dolara karşı yüzde 31, Euroya karşı yüzde 30,9 oldu.
- 1 Ocak – 22 Eylül 2023 dönemi ortalama dolar kuru ise 22 liraya kadar yükseldi.
- Geçen hafta yüzde 0,75 oranında artan gram altın fiyatlarında yıl başından bu yana ise yüzde 53,4 oranında artış yaşandı, Borsa endeksi geçen hafta yüzde 0,97 oranında arttı. Borsada yılbaşından bu yana yaşanan yükseliş ise yüzde 45,9 olarak hesaplandı.

KARŞILIKSIZ ÇEK TUTARINDA PATLAMA YAŞANIYOR

- Kredi kartı kullanımının yaygınlaşması ve güven ve itibarının azalması nedeniyle kullanımı giderek azalmasına rağmen, bu yıl karşılıksız çıkan çeklerde önceki yıla göre tam bir patlama yaşanıyor.
- Ocak-Ağustos döneminde 94 bin 496 çek bankalara ibrazında karşılıksız çıktı. Karşılıksız çıkan çek sayısının yüzde 13,4 arttığı bu dönemde asıl patlama ise bu çeklerin tutarında yaşandı. Karşılıksız çıkan çeklerin tutarı geçen yıla göre yüzde 163,1 oranında artarak 31,4 milyar liraya kadar yükseldi.
- Aynı nedenlerle kullanımı giderek azalan senetlerde de ocak-ağustos döneminde protesto edilen senet sayısı geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 37 oranında azalarak 129 bin 518'e gerilerken, protesto edilen senetlerin tutarı ise yüzde 13 oranında artarak 8 milyar lirayı geçti.

İCRA DAİRELERİNE BU YIL 10 MİLYON YENİ DOSYA GELDİ

- 1 Ocak- 22 Eylül 2023 tarihleri arasında icra dairelerine gelen yeni dosya sayısı geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 59,7 oranında artarak 10 milyon 36 bin oldu.
- Aynı dönemde, aboneliklerden kaynaklanan icradaki bazı alacaklardan vazgeçilmesinin de etkisiyle 11 milyon 454 bin dosya da sonuçlandırıldı ya da işleminden kaldırıldı.
- Dolayısıyla UYAP üzerinden açılan ve icra dairelerinde derdest bulunan dosya sayısı 21 milyon 805 bin oldu.

AÇLIK SINIRI 14 BİN 500 LİRAYI GEÇTİ

- Birleşik-Kamu İş'in yaptığı araştırmaya göre dört kişilik bir ailenin açlık sınırı (dengeli ve sağlıklı beslenmek için gereken harcama) eylülde, önceki aya göre 841 lira daha artarak 14 bin 542 liraya yükseldi.
- Aynı ailenin gıdanın yanı sıra diğer gereksinimlerini de (barınma, giyim, ulaşım, sağlık, eğitim vb.) yoksunluk hissi çekmeden karşılayabilmesi için aylık olarak harcaması gereken tutar da 3bin 378 lira artarak 41 bin 651 liraya ulaştı.

TARIMSAL GİRDİ FİYATLARI TEMMUZDA YÜZDE 6,6 ARTTI

- Tarımsal girdi fiyatları temmuzda bir önceki aya göre yüzde 6,56 oranında artış kaydetti. Girdi fiyatlarındaki yıllık artış ise yüzde 34,3 olarak hesaplandı.
- TÜİK'in hesaplamalarına göre temmuzda tarımda kullanılan girdilerden enerji ve yağ fiyatlarında aylık olarak yüzde 23,76, gübre ve toprak geliştirici fiyatlarında yüzde 4,3, veteriner hizmetlerinde yüzde 18,8, makine bakım masraflarında yüzde 8,14, bina bakım masraflarında yüzde 8,33, tarımsal yatırıma katkı sağlayan diğer mal ve hizmetlerde yüzde 11,9 oranında fiyat artışı oldu.

KONUT FİYATLARINDA ARTIŞ SÜRÜYOR

- İktidarın yanlış faiz politikası yüzünden yatırım aracına dönüşen konut fiyatlarındaki artış trendi sürüyor. Satışlarda yaşanan azalmaya rağmen konut fiyatları temmuzda bir önceki aya göre yüzde 7,3 oranında artış kaydetti.

- Konut fiyatlarında temmuz sonu itibariyle son bir yıllık artış ise yüzde 94,7 oldu. Hisse senetleri dışındaki Türk lirası yatırım araçlarındaki birikimler enflasyon karşısında reel olarak erirken, konut fiyatlarındaki reel artış ise yüzde 31,2 olarak hesaplandı.
- Merkez Bankasına göre Türkiye genelinde konut metrekare birim fiyatı 26 bin 537 liraya kadar yükseldi. Buna göre 120 metrekarelik bir konutun ortalama fiyatı 3 milyon 184 bin lirayı buldu.
- Merkez Bankasının kalite etkisinden arındırarak, diğer bir ifadeyle lüks konutların fiyatını hesaba katmadan hesapladığı metrekare birim fiyatı İstanbul'da 39 bin 589 lira, Ankara'da 19 bin 804 lira ve İzmir'de 30 bin 671 lira olarak gerçekleşti.
- Buna göre İstanbul'da 120 metrekarelik bir lüks olmayan konutun fiyatı 4 milyon 750 bin, Ankara'da 2 milyon 377 bin, İzmir'de ise 3 milyon 680 bin lirayı buldu.
- 2 milyon liralık 10 yıl vadeli bir konut kredisinin aylık taksitinin 61 bin lirayı geçtiği bir dönemde bu fiyatlarla ev sahibi olmanın giderek olanaksız hale geldiği gözleniyor.

KAPANAN ŞİRKET VE İŞYERİ SAYISI KIRMIZI ALARM VERİYOR.

Yaklaşık 14 bin şirket kapısına kilit vururken kepenk indiren esnaf sayısı 88 bin. **TOBB ve TESK'in kapanan şirket ve işyeri istatistikleri son aylarda kesintisiz şekilde kırmızı alarm veriyor. Sekiz ayda yaklaşık 14 bin şirket kapısına kilit vururken kepenk indiren esnaf sayısı 88 bin! 8 ayda kapanan işyeri-işletme ve esnaf sayısı 102 bin 500'e ulaştı! Kapanan işyerleri ve işi bırakan esnaf sayısı dikkate alındığında en iyimser rakamlarla 200-250 bin yeni işsiz demektir.**

Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB) ve Türkiye Esnaf ve Sanatkarları Konfederasyonu'nun (TESK) Ağustos 2023 rakamları acı gerçeği teyit ederken, işsizler ordusunun hızla büyüdüğünü gösteriyor. TOBB'un verileriyle sadece ağustos ayında kapısına kilit vuran şirket sayısı 1784 olurken, ocaktan bu yana **8 ayda kapanan şirketlerin toplamı 13 bin 792'ye ulaştı.** Ağustos ayında geçen yılın aynı ayına göre kurulan şirket sayısı yüzde 13,9, yeni kurulan gerçek kişi ticari işletme sayısı ise yüzde 39,7 oranında azaldı. Ocak-Ağustos döneminde ise geçen yılın aynı dönemine kıyasla kurulan şirket sayısı yüzde 3,5 kurulan gerçek kişi ticari işletme sayısı yüzde 19,5 geriledi. 2023'ün 8 aylık döneminde geçen yılın aynı dönemine kıyasla kapanan şirket sayısı yüzde 0,1 kapanan gerçek kişi ticari işletme sayısı yüzde 21,2 oranında arttı. Ağustos ayı itibarıyla tasfiye kararı alan şirket sayısındaki artış ise çok daha vahim boyutlarda. Yasa değişikliğiyle tasfiye süresi 6 aydan 3 aya düşürüldüğü için halen tasfiye aşamasında olan bu şirketler, üç ayın sonunda 'kapanan şirketler' arasına katılacak. Ağustos ayında tasfiye kararı alan şirket sayısı 2411 olurken bu sayı geçen yılın aynı ayına göre yüzde 30,7'lik artışı gösteriyor. Ocak-Ağustos döneminde tasfiye kararı alan şirketlerin toplamı 16 bin 941'e ulaşarak geçen yılın aynı dönemine kıyasla yüzde 26 arttı. Ocak ayından bu yana kapanan veya tasfiye kararı alarak kapanma sürecine giren şirketlerin toplamı 30 bin 733'e ulaştı.

TESK Esnaf Sicil Gazetesi Ağustos 2023 istatistiklerindeki tablo, çok daha ciddi bir yıkımı işaret ediyor. Ağustos sonu itibarıyla sicilini sildirerek kapısına kilit vuran esnaf sayısı 71 bin 507 olurken, mesleği terk ederek faaliyetine son veren esnaf sayısı ise 17 bin 224. Bu rakamlarla **kapısına kilit vuran toplam esnaf sayısı 8 ayda 88 bin 731'e** ulaştı. Geçen yılın aynı döneminde bu sayı toplam 74 bin 761 idi.

Uygulanan yüksek faiz, yüksek kur, fahiş vergi artışları ve zamlar, kontrolden çıkan işyeri kiralaları, elektrik-doğalgaz vb. faturalarıyla katlanan işletme giderleri işletmeleri, şirketleri kapanmaya zorlarken, küçük esnaf ve sanatkarı tümünden tüketti. Kapanan veya tasfiye kararı alan şirketlerde ortalama 10'ar kişinin çalıştığı, esnafın kendi işyerinde kendi emeğiyle faaliyet gösterdiği varsayıldığında 102 bin 500'e varan kapanan işyerlerinden dolayı en az 200-250 bin kişinin işsiz kaldığını, işini kaybettiğini öngörmek olanaklı. TOBB'un kapanan şirketlerdeki faaliyet kollarına bakıldığında işyerlerinin bazıları orta boy işletmeler. Bu durumda işsiz kalanların sayısının daha fazla olduğu söylenebilir.

TOBB ve TESK rakamlarına göre ağustos sonuna kadar toplam 102 bin 500 şirket, işletme ve küçük esnaf işyeri kapandı! Borç ve sıcak para bulmaya endekli politikalarla yabancıların gözüne girmeye çalışan iktidarın izlediği politikalarla ortaya saçılan **bu gerçekler bir ekonomik yıkım, yoksullaşma ve sosyal felaket tablosudur!**

YIKIM, YOKSULLAŞMA VE İCRA-HACİZ SAĞANAĞINA DÖNÜŞECEK UYGULAMALAR!

Merkez Bankası Para Politikası Kurulu 21 Eylül toplantısında, politika faizini yüzde 30'a yükseltti. Yüzde 60'a varan resmi enflasyonun yarısı düzeyinde ve negatif politika faizine karşılık; kredi kartı, ihtiyaç-ticari kredi ve Kredili Mevduat Hesabı (KMH) faizleri 1 Ekim'den itibaren aylık yüzde 4,5'a yıllık bileşik yüzde 65-85 düzeyine yaklaştı!

Hazıranda açıklanan yeni kabine ve ekonomi yönetimi değişikliğinden bu yana 4 ayda, politika faizi 2150 baz puan (yüzde 21,5) artırıldı. Merkez Bankası (MB) Para Politikası Kurulu (PPK) toplantı metninde 'yurtiçi kaynaklı talebin enflasyonu yukarı yönlü etkilediği' vurgulanırken asıl 'kur ve vergi artışından kaynaklanan yansımaların enflasyonun yükselişini tetiklediği' ifade ediliyor. Buna bağlı olarak da enflasyonda artışın süreceği, yılsonunda 'Merkez Bankası tahmin aralığının üst sınırına yakın seyredeceği' belirtiliyor.

İktidar faiz artışlarıyla kur ve vergi artışlarının etkisini kırmayı, TL'yi güçlendirmeyi, TL tasarrufları cazip hale getirmeyi, yurtiçi talebi kısarak tüketim harcamalarını azaltıp enflasyonu aşağı çekmeyi öngördüğünü ilan ederken, hâlâ resmi enflasyonun yarısı düzeyindeki yüzde 30 oranındaki bankalar fonlama faizinin diğer alanlarda bankaların kullandığı kredi, kart vb. faizlere yansımaları, bu oranın iki katına çıkıyor. Faiz artışı sadece kredi kartı sahipleri, bankadan kredi almayı düşünenleri değil, kredi kartı ve kredi borçlularını, aylık gelirini güvence gösterip bankalarda KMH hesabı olanları da yakından ilgilendiriyor. Faiz artışı tasarruf sahiplerini cezbetme dışında kredi, kart ve KMH borçlularını ağır ödeme sorunlarıyla karşı karşıya bırakacak. Ekim ayından itibaren kredi kartı faiz oranı aylık yüzde 3,26'ya yükseltildi. Bunun üzerine vergi, stopaj, fon ilaveleri yapıldığında kredi kartı harcamalarında aylık faiz yüzde 4,24, yıllık bileşik faiz ise yüzde 64,5 oranında uygulanacak. Ekim'de bireysel ihtiyaç-tüketici-ticari kredi ve KMH faiz oranı yıllık yüzde 85'e yükselecek. İktidarın siyasi tercihiyle enflasyonu asıl tetikleyen kur ve vergi artışları bir kenara atılırken, Kur Korumalı Mevduat (KKM) sahiplerinin kur ve faiz gelirinden vergi-stopaj alınması göz ardı edilirken, enflasyonu düşürmenin bedeli kredi kartı, KMH, ihtiyaç kredisi kullanan dar gelirli geniş kesimlere ödetilecek.

Yüksek vergi artışları ve KKM'yi cazip kılma amaçlı kur artışlarının yol açtığı enflasyonla mücadeledeki beceriksizliğin sorumluluğu hayatını kartla, ihtiyaç kredisiyle sürdürmek zorunda olan geniş kitlelere yıkılıyor.

Yeni ekonomi yönetimi zengin Körfez ülkelerinde, İstanbul'da, geçen hafta New York'ta yakında Londra ve Frankfurt'ta küresel finans sermayesine vaatlerde bulunup, taahhütler sıralıyor. Getirecekleri dolarlar için yüksek faiz-yüksek kur güvencesi veriyor.

İktidarın her türlü vaadi verdiği sıcak paracılar yapılan faiz artışlarını yeterli görmüyorlar ki, gelmekte nazlanıyor. Anlaşılan küresel finans kurumları, bankalar ve sermayedarlar için yüksek faiz artışlarına devam edilecek. Beklentiler, yılsonuna kadar Merkez Bankası faizinin yüzde 40-45 düzeyine çıkartılması. **Faiz artışları yabancı sıcak paracılar için kazanç kapısı olurken, bedeli ödeyecek olan kredi kartı, ihtiyaç kredisi, KMH borçluları içinse yıkım, yoksullaşma ve icra-haciz sağanağına dönüşecek!**

DIŞ TİCARETTEKİ ÇARPIKLIK VE İTHALATA AŞIRI BAĞIMLILIK

Dahilde İşleme Rejimi (DİR) verileri dış ticaretteki çarpıklığı ve ithalata aşırı bağımlılığı sergiliyor. Otomotiv başta olmak üzere pek çok sektörde ithalata bağımlılık ortalaması yüzde 50. Bazı sektörlerde yüzde 70-80'e ulaşıyor. Her 100 dolarlık ihracatın sadece 30-50 doları Türkiye'ye kalıyor!

Ekonomi yönetiminin uygulamaya koyduğu yeni dönem stratejide yine ihracata destek, büyüme ve döviz geliri artışı en önemli politika olarak dile getiriliyor. İhracatta artış, cari açığın düşürülmesi hedefleniyor. Bunun için öncelikle ihracata dönük üretimin ve özellikle sanayi ürünleri ihracatının ithalata bağımlılığının azaltılması gerekiyor. Oysa dış ticaretteki çarpıklık ve ithalata bağımlılık Ticaret Bakanlığı'nın aylık yayınladığı **Dahilde İşleme Rejimi (DİR)** izin belgelerinin sektörel dağılımıyla belirgin şekilde açığa çıkıyor. **İhracatın lokomotif konumundaki otomotivde bile ithalata bağımlılık yüzde 50 düzeyinde!**

DİR kapsamında ithal edilen altının Türkiye'de işlenerek mücevher ve ziynet eşyası şeklinde ihraç edilmesi, Türkiye'nin ihracatında önemli kalemlerden birisi olmasına karşılık altın ithalatının patlama yapmasının dış ticaret açığını ve cari açığı büyüttüğü gerekçesiyle altın ithalatına kısıtlama ve yüksek oranlı ek vergi getirildi. Mücevher ve kuyum sektörü ihracatı bundan olumsuz etkilenince; Merkez Bankası, sektörün ham altın ihtiyacının karşılanması kararıyla, geri adım atmak zorunda kaldı.

-Ticaret Bakanlığı ocak-temmuz dönemi 49,8 milyar dolarlık ihracat taahhüdü için yaklaşık 4 bin DİR izin belgesi vermiş. İthalatta alınan tüm vergilerden muafiyet içeren DİR belgelerinin tutarı 26,5 milyar dolar. Bu verilen ihracat taahhüdünün yüzde 53'ü . Yaklaşık 50 milyar dolarlık ihracat taahhüdünün yarısından fazlası ara malı-hammadde ithali için yurt dışındaki üreticiye o deniyor.

DİR izin belgelerinin sektörel dağılımına bakıldığında genel ortalama yüzde 50'nin üzerinde. Kimya-metal-bilgisayar-elektronik, yüksek teknolojlili ürünlerde ithalat izinleri taahhüt edilen ihracatın yüzde 70-80'ine ulaşıyor. Diğer deyişle ihracattan elde edilen her 100 doların bazı sektörlerde 45-50 doları, bazı sektörlerde sadece 25-30 doları Türkiye'ye kalıyor. Örneğin ocak-temmuz döneminde ana metal sanayiinde 6,8 milyar dolarlık ihracat için 4,9 milyar dolarlık DİR izin belgesi verilmiş. Yani bu ihracattan gelecek her 100 doların yüzde 70'inden fazlası ithal girdiye ödenecek. Türkiye'ye kalan sadece 29-30 dolar olacak. Kaldı ki, DİR belgesiyle yapılan ihracat için ithal edilen ara malı veya hammaddeden gümrük vergisi, KDV vb. vergilerden vazgeçildiği dikkate alındığında her 100 dolarlık ihracattan Türkiye'ye kalan pay daha da azalıyor.

Türkiye'nin ihracat hedeflerinin kalıcı ve sağlıklı olması için bu çarpıklığın ortadan kaldırılması, dışarıya, ithal girdiye bağımlılığın azaltılması, ithal ara malı-hammadde-yatırım malına alternatif yerli üretimin teşvik edilmesi gereklidir. Ancak bu yolla ihracatta kalıcı pazarlara ve rekabet gücüne ulaşılması, ihracattan kazanılan dövizin yüzde 70-80'inin ülkede kalması, ithal girdi enflasyonunun önlenmesi ve kurlarda istikrar sağlanabilir.

YOKSULLUK SINIRI 43 BİN LİRAYI AŞTI!

4 kişilik bir ailenin aylık gıda harcaması 5 katına çıktı, yoksulluk sınırı 43 bin lirayı aştı!

Türk-İş'in eylül ayına ilişkin açlık ve yoksulluk sınırı araştırmasına göre, gıda enflasyonu aylık yüzde 9,31 olurken aylık gıda harcaması tutarı tam 5 katına çıktı. 4 kişilik bir ailenin yoksulluk sınırı 43 bin 433 lira olarak hesaplanırken bekar bir çalışanın 'yaşama maliyeti' aylık 17 bin 336 lira olarak kaydedildi.

Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu (Türk-İş) eylül ayında 4 kişilik aile için açlık sınırını 13 bin 334 lira, yoksulluk sınırını 43 bin 433 lira olarak hesapladı. Ocak 2021'den Eylül 2023'e kadar geçen sürede 4 kişilik ailenin aylık gıda harcaması tutarı tam 5 katına çıktı. Türk-İş'in açıklamasına göre, gıda fiyatları eylül ayında aylık yüzde 9,31, yıllık ise yüzde 84,04 arttı.

Türk-İş'in, çalışanların geçim koşullarını ortaya koymak ve temel ihtiyaç maddelerindeki fiyat değişikliğinin aile bütçesine yansımalarını belirlemek için her ay yaptığı "Açlık ve Yoksulluk Sınırı Araştırması"nın Eylül 2023 sonuçları açıklandı.

AÇLIK SINIRI 13 BİN LİRANIN ÜZERİNDE

Araştırmaya göre, eylülde Ankara'da yaşayan 4 kişilik bir ailenin sağlıklı, dengeli ve yeterli beslenebilmesi için yapması gereken aylık gıda harcaması tutarını ifade eden "açlık sınırı" 13 bin 334 lira oldu.

Gıda ile giyim, konut, ulaşım, eğitim, sağlık ve benzeri ihtiyaçlar için yapılması zorunlu diğer harcamaların toplam tutarına denk gelen "yoksulluk sınırı" ise 43 bin 433 lira olarak hesaplandı.

Gıda Enflasyonu Eylülde Yüzde 9,3

Bekar bir çalışanın "yaşama maliyeti" aylık 17 bin 336 lira olarak belirlenirken, Ankara'da yaşayan dört kişilik bir ailenin gıda için yapması gereken asgari harcama tutarı bir önceki aya göre yüzde 9,31 arttı.

Araştırmaya göre, eylül ayında süt fiyatlarında ortalama yüzde 8 artış görülürken, peynir fiyatı "sınırlı düzeyde" geriledi, yoğurt fiyatı sınırlı düzeyde arttı.

Et ve Süt Kurumu'nun, Ankara Gıda ve İhtiyaç Maddeleri Perakendeciler Derneği bünyesinde faaliyet gösteren marketlerin bir kısmına, nisan sonu itibarıyla ithal edilmiş karkas etleri düşük fiyattan vermesiyle dana kıyma 190 lira, kuşbaşı 210 liradan satılmaya başlanmıştı. Bu ürünler sırasıyla bu ay 289 lira ve 329 liradan satıldı.

Ulusal zincir marketler ve Ankara'nın dernek üyesi olmayan ve olup da yerli et satmaya devam eden yerel marketlerinin birçoğunda dana kıyma ortalama 330, kuşbaşı ortalama 373 liradan reyondaki yerini aldı.

Bir önceki aya göre, dana etinin fiyatında yüzde 9 artış gözlemlendi. Ayrıca av yasağının sona ermesiyle balık fiyatları bir ayda yüzde 5 azalırken, nohut yüzde 28, yağlı tohumlar (kuruyemiş) yüzde 27, yeşil mercimek yüzde 20, yumurta yüzde 17 ve kırmızı mercimek yüzde 13 oranında zamlandı. Tavukta fiyat artışı sınırlı seviyede kaldı.

Bir ay içinde irmikte yüzde 13, piriçte yüzde 10, bulgurda yüzde 9 ve makarnada yüzde 5 fiyat artışı yaşandı. Undaki fiyat artışı sınırlı seviyede oldu.

Semt pazarlarında hem yeşil soğan, maydanoz gibi salata yeşilliklerinin hem de ispanak, pazı gibi yeşil yapraklı sebzelerin fiyatları yükseldi.

Kuru soğanın fiyatı 20 liraya dayanırken, patates fiyatları 20 liranın üzerine çıktı. Brokoli, karnabahar, kabak, patlıcan, sivri biber, fasulye, barbunya, havuç ve limon fiyatları artarken karalahana, turp, köy biberi, domates fiyatları geriledi. Bu ayın zam şampiyonu yüzde 60'lık fiyat artışıyla barbunya oldu.

Nektarin, çilek, üzüm, şeftali armut fiyatları yükselirken, karpuz, kavun, muz, erik fiyatları geriledi. En düşük fiyatlı meyve bu ay da elma oldu. Ortalama sebze kilogram fiyatı 29,40 lira, ortalama meyve kilogram fiyatı 32,96 lira olarak belirlendi.

Bir ay içinde margarinde yüzde 17, zeytinyağında yüzde 8, ayçiçeği yağında yüzde 4 fiyat artışı yaşandı. Tereyağının fiyatı ise sabit kaldı.

Tuzun fiyatı bir ay içinde yüzde 7 gerilerken ihlamur yüzde 64, baharat yüzde 49, siyah zeytin yüzde 39, yeşil zeytin yüzde 34, çay ve reçel yüzde 7, salça yüzde 6, şeker yüzde 5, pekmez yüzde 4 zamlandı.

Türk-İş'ten yapılan değerlendirmede eylül ayı verilerine ilişkin şu ifadeler kullanıldı:

"Başta iktisaden dar ve sabit gelirlileri olmak üzere, toplumun tüm kesimlerini etkileyen ve halkın en temel sorunu olarak nitelenebilecek enflasyon, resmi verilerin ötesine geçen bir gerçeklikle günlük yaşam üzerinde etkili olmaya devam etmektedir. Türkiye'de yaşanan yüksek enflasyonun önümüzdeki kısa vadeli dönemde de etkili olacağı öngörülmektedir.

Türk-İş çalışmasının ortaya koyduğu gibi, bilhassa son iki yıl içinde aşırı yükselen gıda fiyatları bireyleri ve aileleri çok olumsuz etkiledi. Gıda fiyatlarının artmasında öncelikle yetersiz üretimin olması, tarımsal üretim girdilerinde maliyet artışları ile üretim, tedarik ve satış zinciri içerisinde orantısız fiyat değişimleri önemli rol oynadı.

Kuşkusuz emeğin milli gelirden aldığı payın giderek gerilemesinin bir sonucu olarak yoksul daha da yoksullaştı. Bu süreçte, artan ücret gelirinə rağmen devam eden yüksek fiyat artışları hayat pahalılığını dayanılmaz noktalara taşıdı. Özellikle dolaylı vergilerdeki artış, gelir vergisinde bu aylarda giderek yükselen oranlar ücretli çalışanların gelirlerini daha da aşındırdı. Uygulanması gereken gelir politikasında esas olması gereken, gelirlerin gerçek enflasyon seviyesinden daha fazla artması ve insana yakışır yaşam koşullarını sağlayacak düzeyde harcamayı karşılayacak seviyede refahın adil paylaşılmasıdır."

12 AYLIK DIŞ TİCARET AÇIĞI 110 MİLYAR DOLARA DAYANDI!

İhracat ağustos ayında, yüzde 1,6 artarak 21 milyar 615 milyon dolar, ithalat yüzde 6,9 azalarak 30 milyar 271 milyon dolar oldu. Böylece 12 aylık dış ticaret açığı 109,5 milyar dolara ulaştı.

Türkiye İstatistik Kurumu ile Ticaret Bakanlığı iş birliğiyle, genel ticaret sistemi kapsamında üretilen geçici dış ticaret verilerine göre; ağustos ayında dış ticaret açığı bir önceki yılın aynı ayına göre yüzde 23,1 azalarak 11 milyar 256 milyon dolardan, 8 milyar 657 milyon dolara geriledi.

İhracatın ithalatı karşılama oranı 2022 Ağustos ayında yüzde 65,4 iken, 2023 Ağustos ayında yüzde 71,4'e yükseldi.

Ocak-Ağustos Döneminde Yüzde 11,9 Arttı

Ocak-Ağustos döneminde dış ticaret açığı yüzde 11,9 artarak 73 milyar 535 milyon dolardan, 82 milyar 304 milyon dolara yükseldi.

İhracatın ithalatı karşılama oranı 2022 Ocak-Ağustos döneminde yüzde 69,2 iken, 2023 yılının aynı döneminde yüzde 66,7'ye geriledi

Ağustos itibarıyla 12 aylık dış ticaret açığı ise 109,5 milyar dolar oldu.

AÇLIK VE YOKSULLUK KATLANARAK BÜYÜDÜ

Birleşik Kamu-İş Konfederasyonu'nun açlık-yoksulluk sınırı araştırmasının eylül ayı sonuçlarına göre, açlık sınırı 14 bin 542 liraya, yoksulluk sınırı ise 41 bin 651 liraya yükseldi. Açlık sınırı son bir yılda 6 bin 875 TL, yoksulluk sınırı 19 bin 274 TL arttı.

Birleşik Kamu İş Konfederasyonu, Ankara'da dört kişilik bir ailenin, dengeli ve sağlıklı beslenebilmesi için tüketmesi gereken gıda ve gıda dışı harcamaları dikkate alarak hazırladığı eylül ayı Açlık-Yoksulluk Araştırması'nı açıkladı. Araştırma sonuçlarına göre Eylül 2023'de dört kişilik bir ailenin açlık sınırı 13 bin 701 liradan 14 bin 542 liraya kadar yükselirken, dört kişilik bir ailenin insan onuruna yaraşır bir şekilde yoksunluk hissi çekmeden yaşayabilmesi için yapması gereken gıda ile gıda dışı harcamaların toplam tutarını gösteren yoksulluk sınırı ise 41 bin 651 liraya çıktı.

Açlık sınırı eylülde bir önceki aya göre 841 lira artarken, gıda dışındaki ihtiyaçlar için yapılması gereken harcama 5 bin 537 lira yükselerek 27 bin 109 liraya çıktı. Her ikisinin toplamından oluşan yoksulluk sınırı ise önceki aya göre 3 bin 378 lira arttı.

Bir yıl öncesine göre açlık sınırı 6 bin 875 lira, gıda dışındaki ihtiyaçlar için yapılması gereken harcama 12 bin 399 lira arttı. Yoksulluk sınırı ise son yılda toplam 19 bin 274 liralık artış gösterdi. Araştırma sonucunda "Başta gıda, ulaşım ve barınma olmak üzere tüm alanlarda hızlanan fiyat artışları açlık ve yoksulluk riskini her geçen gün daha da artırıyor" denildi.

AÇLIK VE YOKSULLUK SINIRI

Fiyat Artışları

Ankara'da en fazla alışveriş yapılan marketlerden derlenen fiyatlara göre, dengeli beslenebilmek için et- balık- yumurtaya aylık olarak harcanması gereken tutar eylülde bir önceki aya göre 390 lira arttı, 2022 yılının aynı ayına göre ise 2 bin 225 lira artarak 4 bin 48 lira oldu.

Kuru bakliyat için yapılması gereken harcama önceki aya göre 19 lira, geçen yılın aynı ayına göre ise 94 liralık artışla 303 liraya yükseldi. Süt, yoğurt ve peynir için yapılması gereken harcama bir önceki aya göre 114 lira artarak 3 bin 242 liraya çıkarken, son bir yıllık dönemde ise bin 223 liralık artış oldu.

Meyve için harcanması gereken para eylülde 125 lira, geçen yılın aynı ayına göre ise 761 lira artarak bin 364 lira oldu. Sebze harcaması da önceki aya göre 22 lira azalarak, geçen yılın aynı ayına göre ise 972 lira artarak bin 848 liraya kadar çıktı.

Ekmek, un ve makarna gibi ürünler için yapılması gereken harcama eylülde 28 lira artarak bin 316 liraya, pirinç ve bulgur harcamaları da 17 lira artarak 631 lira oldu. Yağ için yapılması gereken harcama ise 38 lira artarak 432,1 liraya çıktı. Şeker, bal, pekmez, reçel gibi gıda maddelerine yapılması gereken harcama da eylülde 130 lira artarak bin 16 lira oldu. Aynı ailenin zeytin için yapması gereken harcama ise 342 liraya yükseldi.

Eylülde dört kişinin giyim ve ayakkabı harcamaları bin 377 liraya, barınma (kira dâhil) harcamaları 5 bin 199 liraya, ev eşyası harcamaları 3 bin 577 liraya, sağlık harcamaları bin 170 liraya yükseldi. Ulaştırma harcamaları 9 bin 42 liraya çıktı, haberleşme harcamaları 967 lira, eğlence ve kültür harcamaları 879 lira, eğitim harcamaları 520 lira, tatil-otel harcamaları 2 bin 799 lira ve çeşitli mal ve hizmetlerle ilgili harcamalar bin 578 lira oldu.

AŞIRI YOKSUL HANELER...

Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Türkiye’de aşırı yoksulluk çeken hane sayısını ortaya koyan Aile Destek Programı’na yönelik veri akışını durdurmuştur. Bakanlık, program kapsamındaki hane sayısına ilişkin verileri ağustos ayında yayınlamamıştır.

Türkiye Aile Desteği Programı’na yönelik veriler, Türkiye’deki yoksulluğun ulaştığı boyutu göstermesi açısından önem arz etmektedir. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı’nın Nisan 2023 itibarıyla her ay yayımladığı veriler, yardıma muhtaç hane sayısının her ay dikkate değer bir biçimde arttığını ortaya koymaktadır.

Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanı, Programın başlangıcından bu yana hanelere sağlanan destek tutarının 43,7 milyar TL’ye ulaştığını ve ihtiyaç sahibi hanelere ağustos ayında yapılan ödemeler toplamının 4,3 milyar TL olduğunu belirtmiştir. Ancak yapılan açıklamada, nisan ayı itibarıyla her ay düzenli şekilde duyurulan Türkiye Aile Destek Programı kapsamındaki hane sayısı ağustos ayı için gizlenmiştir. Bu durumdan çıkarılacak sonuç, yoksullukla mücadele edemeyen ve Türkiye’de artık kalıcı hale gelen yoksulluğun çözümüne yönelik adım atmayan iktidarın, çözümü verileri gizlemekte bulunduğudır.

Aile Destek Programından, 3294 sayılı Kanun kapsamında ihtiyaç sahibi olup hane içinde kişi başına düşen aylık geliri net asgari ücretin 1/3’ünden (2023 yılı için 3.800,78 TL) az olan haneler (Hanesinde memur, noter ve muhtar bulunanlar hariç) faydalanabilmektedir. Ödemeler 1 yıl süreyle aylık olarak yapılmaktadır. Program kapsamında hane içinde kişi başına düşen aylık geliri;

- 450 TL ve altı olan hanelere aylık 1.250 TL,
- 450 TL üzeri – 911,15 TL ve altında olan hanelere aylık 1.100 TL,
- 911,15 TL üzeri – 1.372,30 TL ve altında olan hanelere aylık 950 TL,
- 1.372,30 TL üzeri – 3.800,78 arasında olan hanelere ise aylık 850

TL ödeme yapılmaktadır.

DÖRT YILDA 1477 YURTTAŞIMIZ EKONOMİK NEDENLERDEN DOLAYI İNTİHAR ETTİ

CHP Genel Başkan Yardımcısı Hasan Efe Uyar, ekonomik nedenlerle artan intiharlarla ilgili yaptığı açıklamada, 2018-2022 yılları arasında resmi rakamlara göre en az 1477 yurttaşın geçim sıkıntısı nedeniyle intihar ettiğini açıkladı.

Cumhuriyet Halk Partisi (CHP) İşçi Sendikaları, STK ve Meslek Kuruluşlarından Sorumlu Genel Başkan Yardımcısı Hasan Efe Uyar, derinleşen ekonomik kriz karşısında giderek artan intiharlarla ilgili açıklama yaptı.

Uyar, Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) verilerine göre yaptığı çalışma kapsamında, sadece 2018 ile 2022 arasında en az 1477 kişinin ekonomik sorunlar nedeniyle intihar ettiğini aktardı.

Bir Günde Üç Sağlık Emekçisi İntihar Etti

Uyar, hafta içerisinde aynı günde üç sağlık emekçisinin intihar ettiğini anımsatarak, “Emekçilerimizi sadece iş cinayetlerinde değil. Ekonomik kriz, güvencesizlik, iş yeri moobingleri nedeniyle intiharlara da kurban veriyoruz. Geride bıraktığımız haftada aynı gün içerisinde üç doktorumuz, üç sağlık emekçimiz aynı gün intihar etti. Ekonomik kriz, güvencesizlik, yoğun ve güvencesiz çalışma koşulları, idare baskısı; emekçilerimizin ne yazık ki hayatlarına mal olmaktadır” ifadelerini kullandı.

Sağlıkçılar İktidar Yüzünden Ülkelerinden Gitmek Zorunda Kalıyor

Cumhurbaşkanı ve AKP Genel Başkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın sağlık emekçilerinin yurtdışına gitmeleriyle ilgili yapmış olduğu açıklamaları hatırlatan Uyar, "Erdoğan doktorlarımız, sağlık emekçilerimiz için ne demişti; 'Giderlerse gitsinler.' Sağlık emekçilerimiz işte bu yüzden ülkemizi terk etmek istiyorlar. Sizin bu anlayışınız yüzünden kendi ülkelerinden gitmek zorunda kalıyorlar. Düşük ücretlerle, yoğun ve güvencesiz çalışma koşulları nedeniyle yaşamlarına son vermemek için gidiyorlar" dedi.

Bu İktidar Ölümün İktidarındır

Türkiye İstatistik Kurumu'ndan derlediği verileri paylaşan Uyar, şöyle devam etti: "2018 yılından yani ülkemizde başkanlık sistemine diğer bir deyişle tek adam rejimine geçildiği günden 2022 yılına kadar en az 1477 yurttaşımız ekonomik sıkıntılar nedeniyle intihar ederek yaşamına son verdi. Ekonomik krizin derinleşmesini de beraberinde getiren tek adam rejimine geçildiği yıldan bu yana ekonomik nedenlerden ötürü intiharların da her yıl arttığı görülmektedir. Sadece 2022 yılında 300 yurttaşımız aynı nedenle canına kıydı. İktidar daha fazla bolluk, daha fazla refah, daha fazla zenginlik ve huzur vaat ettiği bu sefalet rejiminde, en az 1477 yurttaşımızı; açlığın, yoksulluğun, işsizliğin ve ümitsizliğin pençesinde ne yazık ki kaybettik. Bu iktidar, insanlarımızın yaşam sevincini elinden alan, yurttaşlarımızı umutsuzluk girdabına sürükleyen ve vatandaşlarımızın yaşamdan kopmasına neden olan, kötülüğün ve ölümün iktidarındır."

GENÇLER ÖĞÜN ATLAYARAK YAŞIYOR

Üniversite öğrencileri yalnızca barınma kriziyle değil, yoksulluk sınırıyla da baş etmeye çalışıyor. 13 bin öğrenciyle gerçekleştirilen araştırma, öğrencilerin yaklaşık yüzde 60'ının görece yoksulluk sınırının altında, öğün atlayarak yaşadıklarını ortaya koydu. Raporda, üniversite öğrencilerinin okullarını dondurmaya düşündükleri, barınma, eğitim, beslenme gibi temel haklarının ihlal edildiğine dikkat çekildi.

Koordinatörlüğünü Hacer Foggo'nun yaptığı CHP Yoksulluk Dayanışma Ofisi, "Genç Yoksulluğu Dosyası" hazırladı. Gençlerin, yoksullukla mücadele ettiği vurgulanan raporda, "Cumhuriyet'in ikinci yüzyılında eğitim hakkını kullanmak isteyen her gencimiz ilköğretimden üniversiteye kadar aşması gereken engellerle karşı karşıya" denildi.

Yemek Masrafı Bin 275 TL

Türkiye'de gençlerin en önemli sorunlarından birisinin beslenmeye erişim olduğu belirtilen rapora göre, devlet üniversitelerinde yemek ücretleri yüzde 75 ile 80 arasında artış gösterdi. Raporda, yemek ücretlerinin Kredi Yurtlar Kurumu (KYK) tarafından verilen burs veya kredi miktarlarından fazla olduğu vurgulandı. Verilere göre; KYK burs ve kredi miktarları 1250 TL iken üç öğün okul yemekhanesinden beslenen bir üniversite öğrencisinin aylık yemek masrafı 1275 TL.

Raporda, öğrencilerle yapılan bir araştırmaya atıf yapılırken şu ifadeler yer verildi: "13 bin 085 öğrenciyle yapılmış geniş kapsamlı bir araştırmaya göre öğrencilerin yaklaşık yüzde 60'ının görece yoksulluk sınırının altında olduğu belirlenmiştir. Bu öğrencilerin; balık, tavuk, et gibi beslenme açısından önemli olan gıdalara ulaşmakta zorlandıkları, haftada en az ise birkaç gün öğün atladıkları ortaya konmuştur." Raporda öğrencilerin ciddi bir barınma kriziyle karşı karşıya olduğu belirtildi. Boğaziçi üniversitesinde ankete katılan öğrencilerin yüzde 88'i yurtda konaklama hakkı elde edemedi. Bununla beraber; aynı üniversitenin yurt hakkı kazanamayan öğrencilerinden yüzde 52'si ev kiralayamayacak durumda olduğunu belirtti. Ankara'da yoğunlukla ODTÜ'lü öğrencilerin yaşadığı 100. Yıl mahallesinde ev kiralari yüzde 151,4 oranında arttı. Raporda, KYK yurdunda kalan bir öğrencinin en ucuz KYK odasında kaldıktan sonra elinde kalan paranın 905 TL olduğu belirtildi.

Yüzde 63'ü Gitmek İstiyor

Raporda; Konrad-Adenauer-Stiftung Derneği'nin 2023 Gençlik Araştırması verilerine de yer verildi. Verilere göre; Türkiye'de kendisini mutlu hissettiğini belirten gençlerin oranı yüzde 17,3. Gençlerin yüzde 30'u ise kendini mutsuz hissediyor. Bununla beraber; gençlerin yüzde 63'ü başka bir ülkede yaşamak isterken, yüzde 71'i kamu pozisyonları için işe alım sürecinde nitelik ve liyakatin yeterince dikkate alınmadığını düşünüyor. Rahat bir hayat sürebilmek için gençlerin en az toplam gelir beklentisi, yüzde 39,3 oranıyla 9 bin – 18 bin TL iken yüzde 45,2 oranıyla 18 bin TL ve üstü olarak kaydedildi. Bununla beraber; rapor verilerine göre, gençlerin yaşadığı en büyük sorunlar enflasyon, işsizlik, kira yüksekliği ve sokaklardaki şiddet olarak sıralandı.

Yemek Ücretine Yüzde 200 Zam

Ege Üniversitesi'nde 6,5 TL olan yemek ücretinin yüzde 200'ü aşan zamlarla 20 TL'ye çıkarılmasının ardından bir zam haberi de Dokuz Eylül Üniversitesi'nden geldi. Dokuz Eylül Üniversitesi'nde geçen yıl günlük 5,80 TL olan

yemek ücreti bu yıl yüzde 200'e varan oranda zam yapılarak 17 TL oldu. Eğitim Sen İzmir Üniversiteler Şube Başkanı Ümit Akıncı, yemek ücretlerine gelen zamlara tepki gösterdi. Eğitim Sen İzmir Üniversiteler Şube Başkanı Ümit Akıncı, "Krizle dönen barınma sorunu nedeniyle kayıt yaptıramayan ya da kayıt yenileyemeyen öğrencilere derslere aç giren öğrenciler de eklenecek" diyerek zamlara tepki gösterdi.

İKTİDAR, YOKSULLAŞAN ÇOCUKLARI UCUZ İŞÇİ YAPIYOR

Ekonomik kriz yoksulluğu derinleştirirken işgücüne dahil olan çocukların sayısı her geçen gün katlanıyor. İktidar, çocukları ucuz işgücü olarak patronların önüne sunuyor. Çocuklar fabrikada işçi, berberde çırak oluyor.

Manisa'da Alaşehir Sümer Oral Mesleki Eğitim Merkezi'ne kayıtlı 16 yaşındaki Zekai Dikici'nin çalıştığı inşaattan düşerek ölmesi, ülkede ucuz işgücü olarak kullanılan çocukları akla getirdi.

Yoksulluk derinleştikçe çocuk işçiliği artıyor, çocuklar eğitimden uzaklaşıyor, iş aramaya başlıyor. Çocuklar ucuz işgücü olarak Milli Eğitim Bakanlığı'nın projesi Mesleki Eğitim Merkezleri'nde (MESEM), protokoller eliyle çalışmaya zorlanırken bir yandan da ekonomik krizin getirdiği yoksulluk da çocuklara çalışmaktan başka çare bırakmıyor. Hem kamu kurumlarının hem de birtakım platformların yayımladığı veriler ve araştırmalar da tüm bunları gözler önüne seriyor.

Çocukların kamu kurumları eliyle ucuz işgücü olarak çalıştırılmasının en net örneği MESEM. Çocuklar organize sanayi bölgeleri içinde açılan mesleki eğitim merkezlerinde, otellerde imzalanan protokollerle haftada 1 gün okulda, 4 gün ise işe gidiyor. Öğrencilerin ücretleri ise 9., 10. ve 11. Sınıflar için asgari ücretin yüzde 30'u; 12. Sınıflar için ise asgari ücretin en az yüzde 50'si kadar.

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nın 2017-2023 yılları için hazırladığı çocuk işçiliği ile mücadele ulusal programına rağmen derinleşen yoksulluk azaltmak yerine daha da artırıyor. Bakanlığın 2022 yılı faaliyet raporu da itiraf niteliğinde. İş Kanunu'na göre 15 yaşını doldurmuş ancak 18 yaşını tamamlamamış çocuklar 'genç çalışan' kabul ediliyor. Raporda da işyerlerinde tespit edilen çocuk işçiler 'genç çalışan' olarak yer aldı. Raporda, maden sektöründe 2, metal ve mobilya sektöründe 16 ve tekstil sektöründe 151 'genç çalışan' olduğu saptanırken; metal sektöründe 2 ve yapı sektöründe 1 'çocuk çalışan' olduğu kaydedildi. 8 bin 444 işyerine yapılan denetimde 'çirak' adı altında çalıştırılan 982 çocuğun bulunduğu bilgisi yer aldı.

Veriler Gösteriyor

2012 TÜİK Çocuk İşgücü Anketi'ne göre 890 bin olan çocuk işçi sayısı son olarak 4 yıl önce açıklanan 2019 tarihli TÜİK çocuk iş gücü anketine göre 720 bin. TÜİK'in 2022 yılı Hane Halkı İşgücü Araştırması'na göre ise 15-17 yaş arası çocuklarda işgücüne katılma oranı yüzde 18,7. Çalışan çocukların yüzde 34,3'ü ise okula devam etmiyor. Okulda olması gereken 964 bin çocuk, çiraklık eğitimi adı altında çalıştırılıyor. 2021 yılında 520 bin çocuk çalışırken bu sayı 2022 yılında 619 bine çıktı. 1 yılda sadece 15-17 yaş arasında çalışan çocuk sayısı 101 bin arttı. TÜİK'in 15-24 yaş arasındakilerin baz alındığı 2022 yılının gençlik istatistiklerine göre de gençlerde işgücüne katılma oranı yüzde 43,8 olurken işsizlik oranı ise yüzde 19,4.

İŞKUR'un 15-19 yaş grubuna yönelik verileri, Ocak-Ağustos 2023 döneminde 6 bin 269 çocuk ve gencin işsizlik ödeneğine başvurduğunu ortaya koydu. Başvuran genç ve çocukların yalnızca 298'ine işsizlik ödeneği bağlandı. İŞKUR'un, "Nitelikli işgücü temin etmekte zorlanan işverenlere karar verme imkânı sunmak" amacıyla hayata geçirdiği İşbaşı Eğitim Programı'na (İEP) da binlerce çocuk ve gencin başvurduğu öğrenildi. Verilere göre, aynı dönemde İEP'e kayıtlı çocuk sayısı 5 bin 156 oldu. 114 bin 599 kişiden 12 bin 423'ünün bir yıl ve bir yıldan daha fazla süredir iş aradığı belirtildi.

982

2022'de denetim yapılan işyerlerinde 'çırak' olan çocuk sayısı

%18,7

TÜİK'e göre 15-17 yaş arası işgücüne katılma oranı

720 bin

TÜİK'e göre 2019'da çocuk işçi sayısı

964 bin

'Çıraklık eğitimi' adı altında çalıştırılan çocuk sayısı

6,2 bin

2023'te 15-19 yaş arasında işsizlik ödeneğine başvuran sayısı

12,4 bin

15-19 yaş arasında İŞKUR'a kayıtlı olup bir yıl veya daha fazla süredir iş arayan

Freepik

Sömürüye İtiliyorlar

İşçi Sağlığı ve Güvenliği (İSİG) Meclisi İstanbul Koordinasyonu Üyesi Gökhan Turan, ülkede çocukların sömürü düzeninin içine itildiğine dikkat çekerek "Çocuk paha biçilemez bir değerdir" dedi. Çocukların, işverenlerin insafına bırakıldığına değinen Turan, iktidarın çocukların çalışmasını engellemediğinin de altını çizdi.

İLO'nun 2019 verilerini hatırlatan Turan, çalışan çocukların yüzde 79,7'sini 15-17 yaş grubundakilerin, yüzde 15,9'unu 12-14 yaş grubundakilerin, yüzde 4,4'ünü ise 5-11 yaş grubundakilerin oluşturduğunu kaydetti. Çocukların yüzde 30,8'inin tarım, yüzde 23,7'sinin sanayi, yüzde 45,5'inin ise hizmet sektöründe yer aldığını belirten Turan İSİG Meclisi'nin verilerine göre de 2013-2022 yılları arasında 616 çocuğun iş cinayetlerinde hayatını kaybettiğini aktardı.

"Ülke genelinde çocuk ve genç işçilerin çalışma koşulları kanun ve yönetmeliklerle koruma altına alınmasına rağmen zorlaşan ekonomik koşullar da geçim derdinde olan halkın çocukları sömürü düzeni içine itildi" diyen Turan, şunları ifade etti: "MESEM diye adlandırılan sistemde ekonomik şartlara muhalefet edilmesinin önüne geçen iktidar, çocukları çalışma hayatının içine attı. Bu çocukların çalışma şartları, yaşam koşulları, beslenmedeki öncelikleri; özel hassasiyetleri işverenlerin insafına bırakıldı. Kanun ve yönetmeliklerle sınırları çizilen çalışma şartları ve koşullarının önemsenmemesi ileride yeni yetişen neslin sağlıklı ve bilinçsiz bir nesil olmasına neden olacak. Çocukların kazandığı paralarla günü kurtaran aile fertleri mücadeleye girmiyor. Çatı işi için yapılacak bir şantiyede kanun ve yönetmelikten ayrı olarak eğitimdeki yaş aralığı çalışabilecek. Önünde engel var mı? Onun çalıştığı alanda ona ait riskler tam olarak giderile biliyor mu? Beslenebiliyor mu? Yürüme yolları ona özgü oluşturulabiliyor mu? İşveren kendi işçisi için bunlarla uğraşmıyor. Kârı üst sınırlarda olmasa çocuklarla-gençlerle çalışır mı?"

SARAYA BİNLERCE DANIŞMAN VAR, ÇOCUKLARA MEYVE YOK

CHP İstanbul Milletvekili ve PM üyesi Gamze Akkuş İlgezdi, Milli Eğitim Bakanlığı'nın 70 ilde okul öncesi eğitim gören öğrenciler için sunulan ücretsiz öğle yemeğinin kaldırılmasını eleştirdi. İlgezdi, "Saraya binlerce danışman var, bir meyve çocuklarımıza yok" ifadelerini kullandı.

Cumhuriyet Halk Partisi (CHP) İstanbul Milletvekili ve Parti Meclisi üyesi Gamze Akkuş İlgezdi, Milli Eğitim Bakanlığı'nın (MEB) 70 kentte okul öncesi eğitim gören öğrenciler için sunulan ücretsiz öğle yemeğinin kaldırılmasına tepki gösterdi.

Mahmut Özer'in Milli Eğitim Bakanlığı döneminde ücretsiz öğle yemeği uygulamasından faydalanan öğrenci sayısının 1.8 milyondan 5 milyona çıkarılacağı vaadini hatırlatan İlgezdi, "Okulların açılmasına 3 gün kala yeni bir genelge gönderilerek bu uygulamanın yalnızca depremden etkilenen 11 il için devam edeceği bildirdi. Yanlış saat bile günde 2 kere doğruyu göstermiş, AKP ilk defa bir doğruyu eksik de olsa yapmıştı ama onu da yine yok etti" dedi.

İlgezdi, eski Milli Eğitim Bakanı Mahmut Özer'in 3 senelik bakanlığı döneminde yaptığı tek doğru şey olan okul öncesi eğitime ücretsiz öğle yemeği, yerine gelen Bakan Yusuf Tekin tarafından kaldırdı. Yaparsa Ak Parti yapar

sloganı ile yıllardır seçimlere giren AKP'nin yeni Milli Eğitim Bakanı, eski bakanın belki de tek doğru yaptığı uygulamayı yok etti" ifadelerini kullandı.

Gamze Akkuş İlgezdi, CHP'nin yıllardır çocuklara ücretsiz öğle yemeği verilmesi gerektiğine dair açıklamaları sonrasında 2022-23 yılı eğitim öğretim yılının ikinci yarısı itibarıyla okul öncesi eğitimde ücretsiz öğle yemeği uygulamasının başlatıldığını hatırlatarak, "Biz yıllardır yavrularımıza ücretsiz yemeği savunurken, bir lokma ekmeği çok görüyordunuz. Çabalarımız en azından okul öncesi için sonuç vermişti ve geçen sene 2. yarıyılıda okul öncesi eğitim alan çocuklarımıza ücretsiz öğle yemeği kararı çıkmıştı. Yani yaklaşık 19 milyon öğrenciden sadece 1,8 milyonunu kapsayan bir uygulama hayata geçmişti. Ancak yeni bakan, okulların açılmasına 3 gün kala yeni bir genelge gönderilerek bu uygulamanın yalnızca depremden etkilenen 11 il için devam edeceği bildirdi. Yanlış saat bile günde 2 kere doğruyu göstermiş, AKP ilk defa bir doğruyu eksik de olsa yapmıştı ama onu da yine yok etti" dedi.

CHP'li Akkuş İlgezdi Bakan Özer'in 1.8 Milyon öğrenciye sunulan ücretsiz öğle yemeği uygulamasının 5 milyon öğrenciye çıkacağını müjdelediğini kaydederek, "Yaparsa değil bozarsa AK Parti bozar! 1.8 milyon öğrenciye sunulan ücretsiz öğle yemeğini 5 milyona çıkarmak yerine, 70 ildeki ücretsiz öğle yemeğini kaldırdılar" ifadelerini kullanarak "Çocuklarımıza yazık değil mi?" diye sordu.

Saray'ın Mal Ve Hizmet Alımına Yaklaşık 3 Milyar TL

İlgezdi, "Cumhurbaşkanlığı'nın mutfak masrafı her yıl yüzde yüz oranında artıyor. Saray'ın 2022 yılında mutfak masraflarının da yer aldığı mal ve hizmet giderlerine yaklaşık 3 milyar TL harcanırken 1.8 milyon çocuğumuza 1 öğün çok görülüyor. Ejder meyveli smotiler saraya var, 1 öğün yemek çocuklarımıza yok. Saraya binlerce danışman var, bir meyve çocuklarımıza yok. Binlerce araç saraya var, 1 bardak su çocuklarımıza yok. İsraf saraya var, temel ihtiyaç çocuklarımıza yok. İtibar için her türlü ödenek saraya var, bir lokma ekme çocuklarımıza yok! Çocuklarımıza 1 öğün ücretsiz yemek verince mi batacak bu devlet. Yıllardır müteahhitlere, devlet garantili yollara verdiğinizin binde 1 bile değil bu oran" dedi.

50 Liralık Kahvaltılar Paylaşanlar Okusun

Sağlık Bakanlığının sağlıklı bir nesil için 3 ana 2 ara öğün kamu spotlarının maliyetine dikkat çeken İlgezdi, şunları söyledi:

"Sağlık Bakanlığının sabah kahvaltısı güçlü yapılmalı diye sosyal medyadan paylaştığı avokadolu kahvaltı tabağı yaklaşık 50 lira. Diğer ana öğünler de yaklaşık 50'şer lira. Böyle bir ortamda okul öncesinden öğle yemeğini kaldırmak, yeni nesillerin beslenme sorunlarını katlamaya yarar. Sağlıklı, dengeli beslenemeyen çocuklarımızın vebali üzerinizdedir. Kendinize hak gördüğünüzü, bu ülkenin evlatlarına çok görüyorsunuz."

AÇLIK SINIRI 14 BİN 542 TL, YOKSULLUK SINIRI 41 BİN 651 TL

Birleşik Kamu-İş Konfederasyonu'nun açlık-yoksulluk sınırı araştırmasının eylül ayı sonuçlarına göre, açlık sınırı 14 bin 542 liraya, yoksulluk sınırı ise 41 bin 651 liraya yükseldi.

Birleşik Kamu İş Konfederasyonu, Ankara'da dört kişilik bir ailenin, dengeli ve sağlıklı beslenebilmesi için tüketmesi gereken gıda ve gıda dışı harcamaları dikkate alarak hazırladığı eylül ayı Açlık-Yoksulluk Araştırması'nı açıkladı.

Araştırma sonuçlarına göre Eylül 2023'de dört kişilik bir ailenin açlık sınırı 13 bin 701 liradan 14 bin 542 liraya kadar yükselirken, dört kişilik bir ailenin insan onuruna yaraşır bir şekilde yoksunluk hissi çekmeden yaşayabilmesi için yapması gereken gıda ile gıda dışı harcamaların toplam tutarını gösteren yoksulluk sınırı ise 41 bin 651 liraya çıktı.

Açlık sınırı eylülde bir önceki aya göre 841 lira artarken, gıda dışındaki ihtiyaçlar için yapılması gereken harcama 5 bin 537 lira yükselerek 27 bin 109 liraya çıktı. Her ikisinin toplamından oluşan yoksulluk sınırı ise önceki aya göre 3 bin 378 lira arttı.

Bir yıl öncesine göre açlık sınırı 6 bin 875 lira, gıda dışındaki ihtiyaçlar için yapılması gereken harcama 12 bin 399 lira arttı. Yoksulluk sınırı ise son yılda toplam 19 bin 274 liralık artış gösterdi.

Araştırma sonucunda "Başta gıda, ulaşım ve barınma olmak üzere tüm alanlarda hızlanan fiyat artışları açlık ve yoksulluk riskini her geçen gün daha da artırıyor" denildi.

Fiyat Artışları

Ankara'da en fazla alışveriş yapılan marketlerden derlenen fiyatlara göre, dengeli beslenebilmek için et- balık- yumurtaya aylık olarak harcanması gereken tutar eylülde bir önceki aya göre 390 lira arttı, 2022 yılının aynı ayına göre ise 2 bin 225 lira artarak 4 bin 48 lira oldu.

Kuru bakliyat için yapılması gereken harcama önceki aya göre 19 lira, geçen yılın aynı ayına göre ise 94 liralık artışla 303 liraya yükseldi. Süt, yoğurt ve peynir için yapılması gereken harcama bir önceki aya göre 114 lira artarak 3 bin 242 liraya çıkarken, son bir yıllık dönemde ise bin 223 liralık artış oldu.

Meyve için harcanması gereken para eylülde 125 lira, geçen yılın aynı ayına göre ise 761 lira artarak bin 364 lira oldu. Sebze harcaması da önceki aya göre 22 lira azalarak, geçen yılın aynı ayına göre ise 972 lira artarak bin 848 liraya kadar çıktı.

Ekmek, un ve makarna gibi ürünler için yapılması gereken harcama eylülde 28 lira artarak bin 316 liraya, pirinç ve bulgur harcamaları da 17 lira artarak 631 lira oldu. Yağ için yapılması gereken harcama ise 38 lira artarak 432,1 liraya çıktı. Şeker, bal, pekmez, reçel gibi gıda maddelerine yapılması gereken harcama da eylülde 130 lira artarak bin 16 lira oldu. Aynı ailenin zeytin için yapması gereken harcama ise 342 liraya yükseldi.

Yetişkin Bir Erkeğin Açlık Sınırı 4 Bin 246 Lira

Yetişkin erkek için 2 bin 800, yetişkin kadın için 2 bin 200, genç için 3 bin ve çocuk için de bin 600 kalori esas alınarak yapılan hesaplama göre eylülde açlık sınırı yetişkin erkek için 4 bin 246 lira, yetişkin kadın için 3 bin 333 lira, çocuk için 2 bin 420 lira ve genç için de 4 bin 543 lira oldu.

Eylülde dört kişinin giyim ve ayakkabı harcamaları bin 377 liraya, barınma (kira dâhil) harcamaları 5 bin 199 liraya, ev eşyası harcamaları 3 bin 577 liraya, sağlık harcamaları bin 170 liraya yükseldi.

Ulaştırma harcamaları 9 bin 42 liraya çıktı, haberleşme harcamaları 967 lira, eğlence ve kültür harcamaları 879 lira, eğitim harcamaları 520 lira, tatil-otel harcamaları 2 bin 799 lira ve çeşitli mal ve hizmetlerle ilgili harcamalar bin 578 lira oldu.

EKONOMİK ÖZGÜRLÜK ENDEKSİ'NDE 165 ÜLKE ARASINDA 101'İNCİ SIRADA VE 'KİSMİ ÖZGÜR ÜLKELER' GRUBUNDAYIZ

Küresel sermayenin güvenini sağlamak isteyen Cumhurbaşkanı Erdoğan, ABD'de fon yöneticileri ve yabancı yatırımcılarla yapılan toplantılarda 'OVP'ye sonuna kadar bağlıyız' sözlerini yineliyor. Ancak Türkiye, 2023 Dünya Ekonomik Özgürlük Endeksi'nde 165 ülke arasında 101'inci sırada ve 'kısmi özgür ülkeler' grubunda yer aldı!

2023 Dünya Ekonomik Özgürlük Endeksi'nde Türkiye; Kısmi Özgür Ülkeler olarak tasniflenen üçüncü grupta yer alırken puanı aynı gruptaki Nikaragua, Kolombiya, Umman, Kuveyt, Bahamalar gibi ülkelerin de gerisinde kaldı. Raporda Türkiye'de hukukun üstünlüğü ve mülkiyet hakları alanında sıkıntı olduğu, yeni açılım gerektiği vurgulanıyor.

Birleşmiş Milletler (BM) Genel Kurulu için beraberinde Hazine ve Maliye Bakanı ve Dışişleri Bakanının da yer aldığı, kalabalık bir heyetle New York'a giden Cumhurbaşkanı (CB) Erdoğan, burada katıldığı toplantılarda uluslararası sermaye, yatırımcılar, banka ve fon yöneticileri, sıcak para finansörleriyle bir araya geldi. Hazine ve Maliye Bakanı Mehmet Şimşek, ABD'li Küresel Yatırım Bankası Goldman Sachs'ın organizasyonunda küresel bankaları ve fonları Orta Vadeli Program'a (OVP) iknaya çalıştı.

Cumhurbaşkanının katıldığı toplantılarda daha şimdiden enflasyon, cari açık, dış ticaret açığı vb. hedefleri geçersiz hale gelen OVP'ye bağlılığını yinelemesi, IMF, Dünya Bankası, kredi derecelendirme kuruluşlarına mesaj amaçlı bir söylem. Küresel yatırımcıları, fon yöneticilerini kaynak göndermeleri için ikna etmeye, güven sağlamaya yönelik rol paylaşımı. Hazine ve Maliye Bakanı Mehmet Şimşek de muhtemelen katıldığı toplantılarda, 'Bu OVP gerçekten uygulanacak mı? Erdoğan gece yarısı tek başına alacağı kararlarla değişikliğe giderse ne olacak?' sorularıyla karşılaşmış olmalı ki, sıkça 'Sayın Cumhurbaşkanımız OVP'nin arkasında, sonuna kadar destekliyor' demek zorunda kalıyor.

Cumhurbaşkanı Erdoğan, İsrail Başbakanı Netanyahu ile de bir araya gelerek Türkiye davetini yineledi, İsrail'i ziyaret edeceğini duyurdu. ABD'de güçlü Yahudi lobisine, küresel finans piyasalarında etkin Yahudi sermayesine mesaj vermeye çalıştı. Hukuk devleti, şeffaflık, yolsuzluk, rüşvet, hak ve özgürlükler alanında adım atılmadıkça küresel sermayeyle güven sorununun aşılması güç. Bu güçlük Türkiye'nin Ekonomik Özgürlük Endeksindeki kriterlerde aldığı puanlara da yansıyor:

Hukuk Sistemi, Yargı Bağımsızlığı, Mülkiyet Haklarının Güvenliği: 4,83 püan-89. sıra

Devletin Ekonomik Büyüklüğü : 6,65 püan-77. sıra

Ulusal paranın değeri ve sağlamlığı: 7,54 püan-109. sıra

Uluslararası Ticaret Serbestisi: 6,87 püan-81. sırada

Regülasyonlar (Bağımsız piyasa düzenleyici-denetleyici kurumlar): 5,71 püan-128. sıra

Kriterlerde Türkiye'nin en düşük puanları hukukun üstünlüğü, mülkiyet hakları, piyasalardaki belirsizlik, öngörülemezliği yansıtan regülasyonlar. Bu noktada **yargının siyasallaştığı, yargı kararlarının uygulanmadığı**, Kamu ihale Kürümü (KİK), BDDK, SPK vb. özerk kurulların şeffaf olmadığı ve siyaset gölgesinde kaldığı, yolsuzlukların soruşturulamadığı **bir sistemde OVP'ye bağlılık yemini edilse de küresel finansörler ayak sürümeye devam edecektir!**

KIYAFETTEN FERAGAT EDEREK YAŞIYORLAR

Yoksulluğun toplumsal etkileri derinleşiyor. 15 ilde yapılan araştırmaya göre toplumun yüzde 99'u krizden etkilendi. Geçim sıkıntısı yaşayan halk, borçla ayakta duruyor. Yurttaş kıyafetten, ayakkabıdan feragat ediyor.

Geçim sıkıntısının her geçen gün daha derinden hissedildiği Türkiye'de milyonlar krizle boğuşuyor. Yurttaşlar, en temel gıda maddelerine bile ulaşmakta zorluk çekerken sosyal yardımlarla ayakta kalmaya çalışıyor. Kamuoyu yoklamaları halkın sırtına yüklenen ekonomik krizin çarpıcı sonuçlarını gözler önüne serdi.

Sosyo Politik Saha Araştırmaları Merkezi'nin 11-20 Eylül tarihleri arasında yaptığı "Ekonomik Krizin Yurttaşların Alım Gücü ve Temel İhtiyaçlarına Erişimine Etkisi" başlıklı anket çalışmasının sonuçları açıklandı. Ankara, Antalya, Batman, Bursa, Diyarbakır, İstanbul, İzmir, gibi 15 kent merkezini kapsayan araştırmasında ekonomik krizin alışveriş alışkanlıklarından temel ihtiyaçlara erişime kadar bir dizi yaşamsal alana dönük etkileri ortaya kondu.

Araştırmaya göre halkın büyük çoğunluğu borç içinde yüzerken yardım almadan en temel ihtiyaç maddelerini dahi karşılamakta zorlanıyor. Katılımcıların neredeyse tamamına yakını son bir yıl içinde gelirlerinin ciddi şekilde azaldığını, krizden çok ağır biçimde etkilendiğini ifade ediyor. Ayrıca katılımcılar yüksek enflasyon ve artan fiyatlardan çok yoğun biçimde endişe duyuyor.

• "Ülkemizde son dönemlerde yaşanan ekonomik kriz sizi nasıl etkiliyor?" sorusuna katılımcıların yüzde 75,6'sı "Çok kötü etkiliyor", yüzde 23,4'ü "Kötü etkiliyor" yanıtını verdi. Ayrıca krizden her yaş grubu etkilenmekle beraber 18 ile 44 yaş aralığındaki grubun daha fazla etkilendiği görüldü.

• Ekonomik krizin etkisinin en çok hissedildiği durumlardan biri olan alım gücüne dair soruların ilkinin "Son bir yıl içerisinde alım gücünüz nasıl değişti?" sorusu oluşturdu. Katılımcıların yalnızca 0,4'ü "İyiye doğru gitti", yüzde 1,6'sı ise "Aynı kaldı" derken, yüzde 98'i "Kötüye gitti" yanıtını verdi.

• Yine katılımcıların yüzde 53,1'i "Son bir yıl içerisinde kredi aldığını", yüzde 60,1'i ise "Kredi dışında borç" aldığını söyledi. Borçlanan katılımcıların yüzde 30,4'ü "Temel ihtiyaçlar için", yüzde 17,5'i "Başka bir borcu ödemek için", yüzde 15,7'si "Geliri geçimine yetmediği için" Borç ve kredi aldığını bildirdi. Ayrıca araştırma grubunun yüzde 89,1'i halen borcu olduğunu belirtirken çalışmanın verileri, insanların temel ihtiyaçlarını dahi borçlanarak karşılayabildiğini ortaya koydu.

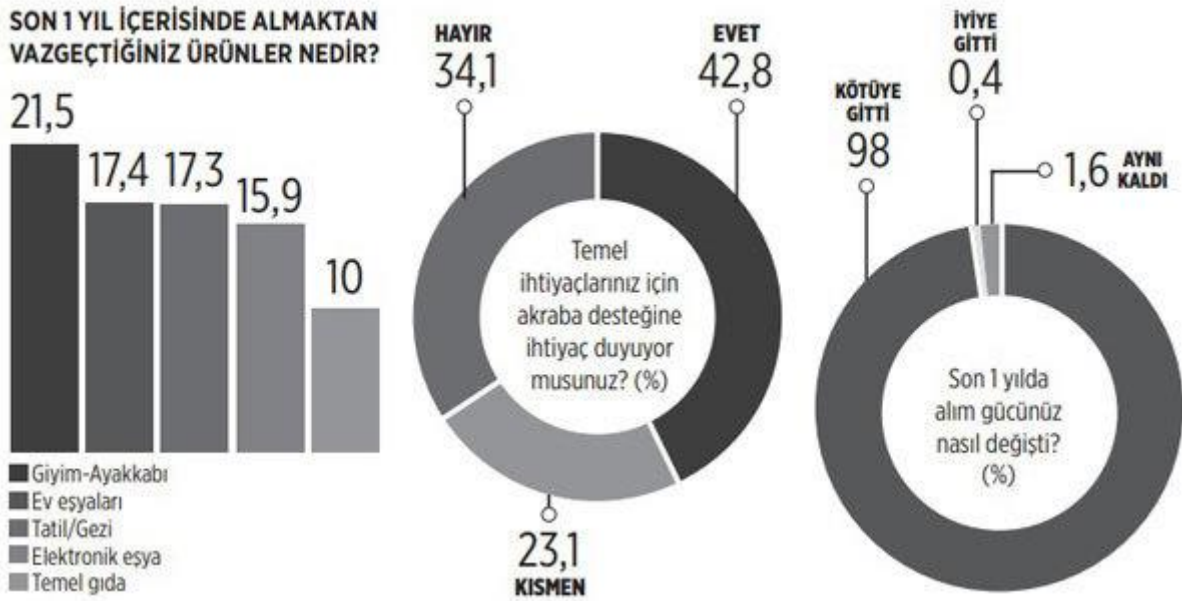
• Yine "Faturalarınızı ödemekte zorlanıyor musunuz?" sorusuna, katılımcıların yüzde 61,7'si "Evet" derken, "Geliriniz giderlerinizi karşılamaya yetiyor mu?" sorusuna, katılımcıların yüzde 43,7'si "Kesinlikle yetmiyor" yanıtını verdi. Bu soruya yüzde 31,7'si "Yetmiyor", yüzde 17,8'i ise "Kısmen yetiyor" şeklinde yanıtladı.

• Ayrıca "Son 1 yıl içerisinde almaktan vazgeçtiğiniz ürünler oldu mu?" sorusuna katılımcıların yüzde 98'i "Evet" yanıtını verdi. Bu ürünlerin neler olduğu sorusunun ilk üç sırasını yüzde 21,5'le "Giyim-Ayakkabı", yüzde 17,4 ile "Ev eşyaları", ve yüzde 17,3'le "Tatil/Gezi" yanıtları oluşturdu.

• Katılımcılara "Enflasyon ve fiyat artışları hakkında endişeleriniz var mı?" sorusuna, katılımcıların yüzde 83,2'si "Çok endişeliyim", yüzde 16'sı "Endişeliyim" yanıtlarını verdi.

• Çalışmada katılımcılara "Hayat pahalılığı ile nasıl baş ediyorsunuz?" sorusu da yöneltildi. Soruya yüzde 40,9'u "Daha az harcama yaparak", yüzde 25,7'si "Kredi/Borçla", yüzde 14'ü "Daha az ürün alarak", yüzde 11,2'si "İndirimli ürünleri tercih ederek", yüzde 8,2'si "Tasarruf yaparak" yanıtlarını verdi.

- Araştırma grubunun yüzde 45'i kendisine yöneltilen "Birikim yapabiliyor musunuz?" sorusuna "Hayır" yanıtı verdi. Birikim yapamadığını belirten katılımcılara "Neden" birikim yapamadıkları sorulduğunda ise katılımcıların yüzde 27,4'ü "Para yetmiyor", yüzde 25,9'u "Gelirim giderimi karşılamaya yetmediği için", yüzde 24,4'ü "Gelirim sadece temel ihtiyaçları karşılıyor" şeklinde yanıt verdi.

CENGİZ İNŞAAT CENNET KOYUNDAKİ OTELİN KAPASİTESİNİ ARTIRMAK İÇİN BAŞVURDU

Muğla Bodrum, Cennet Koyu'nda 'Turizm Konaklama Tesisi' projesi kapsamında 2022'de ÇED Gerekli Değildir kararı alan Eylül ayında tekrar kapasite artış başvurusu yapmıştır.

Cengiz inşaat proje sahasında, 229.320,60 m² yüzölçümündeki 305 ada 1 parsel ile 179.912,78 m² yüzölçümündeki 306 ada 1 parselin mülkiyetine sahiptir.

306 ada 1 parselde, 4 farklı apart oda tipinden (A, B, C, D tipi) toplam 58 apart oda kapasitesi için; Muğla Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği İl Müdürlüğünden 01.12.2022'de ÇED Gerekli Değildir Kararı alınmıştır.

Kapasite artışı, 305 ada 1 parsel üzerinde yapılacak yapıları içermektedir.

Eylül ayında yapılan Kapasite artışı projesi ile, 306 ada 1 parselin bitişinde yer alan, yine aynı yatırımcıya ait 305 ada 1 parsel içerisinde, parselin 77.391,84 m² bölümünde otel ile 151.923,06 m² bölümünde apart otel planlanmaktadır. 23 adet otel bloğu, 44 adet ise apart otel bloğu planlanmaktadır.

305 ada 1 parselde apart otel biriminde 264 kişinin konaklayabileceği 84 adet süit ve apart odası, otel biriminde ise 176 kişinin konaklayabileceği 44 adet süit odası olmak üzere toplam kapasitesi 128 oda ile 440 kişi olacak şekilde plan yapılmıştır.

Kapasite artışı projesi ile iki parselde toplam kapasite; 306 ada 1 parselde 58 apart, 305 ada 1 parselde ise 44 apart ve 84 otel odası olarak toplam 186 birim ve 556 kişilik konaklama kapasitesine ulaşılacaktır.

Proje sahası orman ve önemli doğa alanı içerisinde kalan proje sahası, ikinci ve üçüncü dereceli sit alanı içerisindedir. Proje sahasının çevresinde ise birinci derece sit alanları bulunmaktadır.

Danıştay 13. Dairesi, Cennet Koyu'ndaki 2 milyar 100 milyon TL değerindeki 700 dönümlük kamu arazisinin özelleştirme kararını daha önce iki kez iptal etmiştir. Cengiz Holding, Cennet Koyu'nda dört adet mendirek yapısıyla iki adet plaj yapmak için ÇED başvurusunda bulunmuştur.

ÇANAKKALE'NİN İÇME SUYU TEHLİKEDE!

Çanakkale'nin içme suyunun sağlandığı Atıkhisar barajını tehdit eden maden projesinin ÇED süreci durduruldu

Çanakkale'nin içme ve kullanma suyunun temin edildiği Atikhisar Barajını da etkileyecek olan Çanakkale ili, Serçiler ve Terziler köyleri mevkiinde yer alan Koza Altın'a ait ÇED süreci devam eden "Altın-Gümüş Madeni Açık Ocak İşletmesi" Projesi'ne dair 19 Eylül 2023'te Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığında inceleme ve değerlendirme komisyon toplantısı yapılmıştır.

Birimimiz tarafından da katılım sağlanan toplantıda, Çanakkale İl Başkanımız, Çanakkale Belediyesi ve Eskişehir Büyükşehir Belediyesi temsilcileri ve sivil toplum örgütleri temsilcileri ÇED raporuna ve projeye dair itirazlarını paylaşmışlardır.

İnceleme değerlendirme komisyonu toplantısında, Devlet Su İşleri ve Orman Genel Müdürlüğü gibi kurumların ÇED raporu hakkında görüşlerini bildirmemiş olmalarından kaynaklı ÇED süreci durdurulmuştur. Firmanın ilerleyen süreçte, kurum görüşleri doğrultusunda revize ÇED raporu sunması beklenilmektedir.

Çanakkale'de Sarıçay üzerinde bulunan Atikhisar Barajı'nın su toplama havzasında yapılmak istenen proje Atikhisar Barajı su toplama havzasına 400 m uzaklıktadır. Söz konusu bölge, Temmuz ve Ağustos aylarında yanan ormanlık alanlara da yakın mesafededir.

Projeye dair 2017 yılında verilen ÇED Olumlu kararı Çanakkale İdare Mahkemesince iptal edilmişti. Kararda,

Ormanların iklim krizi açısından önemine vurgu yapılarak, ÇED dosyasının bu konuda da eksik hazırlandığı

Projenin Atikhisar Barajı'na ve barajın su toplama kapasitesine vereceği zararlara ilişkin yeterli inceleme yapılmadığı ve önlem alınmadığı,

Suların kirlenmesinin önlenmesi bakımından yeterli tedbirlerin alınmadığı, bu durumun tarım arazileri üzerine de olumsuz sonuçlar meydana getireceği, Hususları da vurgulanmıştı.

Serçiler ve Terziler köyleri mevkiinde yer alan Koza Altın'a ait "Altın-Gümüş Madeni Açık Ocak İşletmesi" Projesi'nden çıkarılacak cevherin bir kısmını, Eskişehir'deki Kaymaz sahasına taşınması planlanıyor. Bu nedenle, Kaymaz'daki maden tesisi için Ağustos ayında kapasite artışına dair ÇED Olumlu kararı verilmiş, bu karara ise Eskişehir Büyükşehir Belediyesince iptal davası açılmıştır.

Her iki süreç, Çanakkale Belediyesi ile Eskişehir Büyükşehir Belediyesi tarafından birlikte ve eşgüdümlü takip edilmektedir. Birimiz de sürece dair hukuki yardımlar sunmaktadır.

TARIM VE HAYVANCILIĞI BİTİREN AKP İKTİDARI!

Eurostat'ın et tüketimi ve ABD Tarım Bakanlığı'nın Türkiye'de hayvancılıkla ilgili yayınladıkları raporlar; kırmızı ve beyaz et tüketiminde ülkemizin hızla dibe indiğini gösteriyor. Yüksek enflasyon ile erişim güçlüğüne çok daha ileri boyuta taşınması, Türkiye'yi Avrupa'nın en yoksulları ve en kötü beslenen ülkeleri arasına yerleştirdi!

Avrupa Birliği (AB) İstatistik Kurumu **Eurostat** tarafından 'Doğru dürüst yemek' başlığıyla yayınlanan Avrupa ülkelerinde et, tavuk, balık tüketimi verilerinde Türkiye, Arnavutluk ve Kuzey Makedonya gibi ülkeler arasında ve son sıralarda yer aldı. Eurostat'ın geçen hafta yayınladığı **raporun 2020 araştırmalarını içerdiği dikkate alındığında** bugünün enflasyon verileri ve temel gıda fiyatlarındaki olağanüstü artışlar sonrası bu tablonun çok daha kötüye gitmiş olmasını kaçınılmaz kılıyor. Eurostat araştırması '2 günde bir etli yemek, beyaz et-tavuk veya balık tüketimi ile muadili vejetaryen beslenme' olanakları üzerine oluşturulan kriterleri esas alıyor. Bu kriterlere göre temel gıdalara erişemeyen ülkeler sıralanırken, Türkiye, halkın yüzde 37,3'ünün bu erişime sahip olmadığı saptamasıyla zirvede yer aldı. Kuzey Makedonya yüzde 36,8 ile Türkiye'nin ardında yer alırken, bu ülkeyi yüzde 34,3 ile Arnavutluk, yüzde 25,9 ile Bulgaristan izliyor. Et-tavuk-balık yiyemeyen nüfusun en düşük olduğu ülkeler yüzde 1,1 ile Güney Kıbrıs Rum Yönetimi, yüzde 1,5 ile İrlanda ve yüzde 1,8 ile İsviçre ilk üç sırada. **Bu ülkelerde nüfusun yüzde 85-90'ı 2 günde bir etli yemek, tavuk, balık yeme olanağına sahip.**

AB ortalamasının yüzde 8,6 olduğu Eurostat araştırmasında Hollanda yüzde 2, İspanya yüzde 5, İngiltere yüzde 4,8, İtalya yüzde 9,9 ve Yunanistan 12,4 oranıyla yer alan ülkeler. Araştırmada yoksulluk riski nedeniyle bu gıdalara erişim imkanı hemen hemen hiç olmayanlara yönelik sıralamada ise Arnavutluk yüzde 68 ile ilk sırada yer alırken, Kuzey Makedonya ve Türkiye yüzde 63 ile ikinciliği paylaşıyor.

İktidar aymazlık ve umursamazlık içinde hayvancılığı kaderine terk ederek, eti milyonlarca hane için lüksün de ötesine taşıırken ABD Tarım Bakanlığı'nın, Türkiye hayvancılığının hal ve gidişini kapsamlı bir rapor haline getirmesi dikkat çekici. Raporda; kötüleşen ekonomik tablo, artan yem ve girdi fiyatları ve yetiştiricilere yeterli destek verilmemesine dikkat çekiliyor. Besicilerin hayvanlarını planlanandan önce kesmek zorunda kaldıkları, et

ve süt üretiminin sert biçimde gerilediği belirtiliyor. Ekonomik güçlükler ve olağanüstü artan maliyetler sonrası besicilerin sürülerini tasfiye ettiği, Türkiye'nin büyükbaş hayvan varlığının dört yıldır gerilediği vurgulanıyor. Hayvan varlığındaki düşüşün 2024'te de devam edeceği, 15,6 milyon seviyesine inerek en dip noktaya gerileyeceği kaydediliyor.

Eurostat'ın kırmızı ve beyaz ete erişimde en yüksek sıkıntının yaşandığı ülkenin Türkiye olması utanç verici ve kabul edilemez bir tablo. Eurostat halkın kırmızı ve beyaz ete erişememesini, çocukların beslenememesini dert ederken, ABD Tarım Bakanlığı lke hayvancılığının içine düşürüldüğü karanlık tabloyu ve kötü gidişi raporlaştırıyor. Acı olan, **lke tarım ve hayvancılığını bitiren AKP iktidarı, ne milyonlarca çocuğun-hanenin et yiyememesini ne de milyonlarca besicinin yok olup gitmesini** AB ve ABD kadar dert etmiyor!

HEMŞİRELER DE YURTDIŞI YOLUNDA

Türk Hemşireler Derneği'nin anketine göre, hemŐirelerin yüzde 70'i yurtdiŐına g etmek istiyor. Araştırmaya göre kendilerini değersiz hisseden hemŐire sayısı giderek artarken, barınma sorunu da büyüyor.

Hemşireler alışma koşullarının ağırlığı, maaşlarının yetersizliği, mobbing, liyakatsız atamalar gibi durumlara tepkili. YurtdiŐına gitmek isteyen tecrübeli hemŐire sayısının giderek arttığı belirtiliyor. Türk Hemşireler Derneği'nin yaptığı bir çalışma, hemŐirelerin yüzde 70'inin yurtdiŐına gitmek istediğini ortaya koyarken, bir başka çalışma ise hemŐirelerin kendilerini değersiz hissettiğini, barınma sorunlarının giderek artığını gösteriyor.

Türk Hemşireler Derneği Başkanı Doç. Dr. Azize Atlı zbaş, yakın zamanda 8 binin üzerinde hemŐireyle bir çalışma yaptıklarını ve "yurtdiŐına g etmeyi düşünüyor musunuz?, "neden göç etmek istiyorsunuz?" gibi sorular yönelttiklerini belirterek "HemŐirelerin yüzde 70'inden fazlası 'fırsat bulsam başka ülkelere giderim' yanıtını verdi. Yakın zamanda yeni verilerde ortaya çıkacak" dedi. Bine yakın hemŐire ile sorunları üzerine bir çalışma yaptıklarını anımsatan zbaş "HemŐirelerin çoğu çalışma koşullarının olumsuzluğundan ve değersizlik hissini yoğun yaşadıklarından bahsetti" diye konuştu. HemŐirelerin refah düzeyi yüksek, güvenli çalışma ortamı olan ülkeleri daha çok tercih ettiğini kaydeden zbaş, özetle şunları söyledi: "ABD, Kanada, İngiltere gibi ülkeler tercih edilen ülke sıralamasında üstlerde geliyor. İkinci sırada güvenli çalışma ortamı geliyor. nc olarak ise hemŐirelik mesleğinin saygınlığı geliyor. Anketi cevaplayan hemŐirelerin yüzde 90'ına yakını 'çalışma koşulları iyileştirilseydi burada kalmak isterdim' diyor. YurtdiŐına gitmek isteyenlerin büyük çoğunluğu da tecrübeli hemşireler. Meslektaşlarımızın sorunları çözülemedi ve giderek de ağırlaşıyor."

Kapı nne Konuldular

HemŐirelerin barınma sorunu ile de karşı karşıya olduğunu anlatan zbaş, "Ankara'da orta düzeyde bir mahallede 100 metrekare civarında ortalama bir ev 15 bin liraya kiralanıyor. Antalya'da son bir yılda üç meslektaşlarımız nöbetten çıkınca, ev sahibi tarafından kapının önüne konulduğunu öğrendi. Yeni mezonlar artık büyükşehirlere çalışmak istemiyor. Maaşlar, bazı Őehirlerde kirayı bile karşılamıyor" dedi.

16 Metrekare Tam 4.475 Lira

Sağlık ve Sosyal Hizmet Emekçileri Sendikası (SES) Ankara Şube Yönetim Kurulu yesi Sabiha Akdeniz ise hemŐirelerin ciddi barınma ve ekonomik sorunlarla karşı karşıya kaldığını söyledi. Hacettepe niversitesi içinde yer alan hemŐirelik lojmanlarının ğrenci misafirhanesine dönüştürüldüğünü; 16,5 metrekare bir odanın aylık ücretinin 4 bin 475 TL olduğuna dikkat çeken Akdeniz, Şöyle devam etti: "24 saat hizmet sunan sağlık çalışanlarına, kurumlar lojman tahsis etmek zorundaydı. Yönetmelik değiştirildi, zorunluluk ortadan kaldırıldı. Üniversite lojmanları, yüksek fiyatlarla öğrencilere tahsis edilmeye başlandı. Hacettepe Üniversitesi Hastanesi kampüsü içinde olan, ğrenci misafirhanesine dönüştürülen lojmanda, şu an 4 hemŐire kalıyor. Fazla mesailer ve verilen ücret hemŐirenin yemek ve yol ücretini dahi karşılamıyor. Büyük Őehirlerde kiralar o kadar artık fazla tercih edilmiyor. 3. basamak tedavi hizmetleri sunan niversite hastanelerini de hemşireler tercih etmemeye başladı."

HEKİMLER GİTTİ, ACIL DOKTORSUZ KALDI

Tokat Erbaa Devlet Hastanesi'nde çalışan 17 pratisyen hekim istifa edince acil serviste doktor sıkıntısı ortaya ıktı. Acilde bir doktor kaldığı, çok acil vakalar dışındaki hastaların evre ilçelere gönderildiği belirtildi. Hastalar tepkili. Erbaa Devlet Hastanesi yetkilileri ise konuya ilişkin yaptığı açıklamada, 17 pratisyen hekimin TUS gerekeşiyle istifa ettiği bilgisini doğrularken hastanede herhangi bir doktor eksikliğinin olmadığını belirtti.

AKP'li Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın "giderlerse gitsinler" söylemi ve kamu hastanelerinin çalışma koşullarının her geçen gün daha da ağırlaşması, sağlık çalışanlarını bezdirdi. Bunun son rneği Tokat'ta yaşandı. Erbaa Devlet

Hastanesi'nde çalışma koşullarına isyan eden 17 pratisyen hekim Tıpta Uzmanlık Sınavı'nı (TUS) gerekçe göstererek istifa etti. Acil serviste sadece bir doktor kaldığı, o doktorun da sadece çok acil vakalara baktığı, diğer hastaların çevre ilçelere yönlendirildiği belirtildi. İlçede başka hastane bulunmadığı, en yakın hastanenin 45 km mesafede olduğunu belirten hastalar, bu duruma tepki göstererek en kısa sürede hastaneye doktor ataması yapılması gerektiğini söyledi.

Edinilen bilgilere göre, 100 bin nüfuslu ilçenin tek hastanesinde görevli olan 17 pratisyen hekim, geçen günlerde istifa etti. Hastanenin acil servisinde ise sadece bir doktor kaldığı, gece yarısından sonra onun da sadece acilde kırmızı alan ve sarı alan hastalarına sağlık hizmeti verdiği, yeşil alan hastalarına bakılmadığı, bu haftaların çevre hastanelere yönlendirildiği belirtildi. Doktor olmayan yeşil alan bölümünde, hastane başhekim yardımcısının bir günlüğüne görev yaptığı, şimdilerde ise bu bölümde doktor olmadığı için hastaların mağdur olduğu belirtildi.

Başka Hastane Yok

Üç gün önce 8 yaşındaki çocuğunu yüksek ateş, kusma gibi şikâyetlerle gece 02.00'de hastanenin acil servisine götürdüğü ancak doktor olmadığı için Niksar'a ya da Taşova'ya gidilmesi gerektiğinin kendisine söylendiğini belirten Selim K. adlı yurttaş, o gün yaşadıklarını şu sözlerle anlattı:

"Acil servise sıra almaya gittim" dediler ki 'sıra veremiyoruz.' Neden diye sordum, 'yeşil alanda doktorumuz yok' dediler. Ben de doktorun molaya çıktığını düşündüm. 'Bekleyeyim' dedim. 'Beklemeyin başka ilçelere gidin' dediler. 'Gece 03.00'te ben nereye gideyim?' diye sordum. En yakın ilçe yarım saat uzaklıkta. Dediler ki 'Pratisyen ve muayene edecek doktor yok. Doktor olmadığı için muayene yapamıyoruz. İsterseniz Niksar veya Taşova'ya gidin' dediler. Burası acil, 100 bin nüfuslu bir yerde nasıl acil doktoru olmaz? Aracımla Taşova Devlet Hastanesi'ne gittim, sabah 06.00'ya kadar çocuk hastanede yattı. Araba olmasa o saatte o yolu gitme şansım yok. Benim imkanım vardı gittim, ya olmayan ne yapacak? Arabam olmasa taksi ile giderim. Kaç kişinin böyle imkanı var? Burada başka hastane yok, özel hastane de yok. Acil serviste acil doktor nasıl olmaz? 17 pratisyen hekimin başhekimin, baskıları yüzünden gittiği iddia ediliyor. 100 bin nüfuslu bir yerin acil servisinde muayene olmaması skandal."

Hastaneden Açıklama: İstifalar Doğru, Doktor Sorunu Yaşanmıyor

Erbaa Devlet Hastanesi yetkilileri ise TELE 1'e yaptığı açıklamada, doktorların TUS gerekçesiyle istifa ettiği bilgisini doğruladı. Yaşananların 'rutin bir durum' olduğunu ifade eden yetkililer, hastanede şu an herhangi bir doktor eksiği olmadığını belirtti.

Yetkililerin açıklaması şöyle:

"17 pratisyen hekimin istifa ettiği doğru. Ama uzmanlık sınavına girdikleri için gittiler. Rutin bir durum. Ama bu sene üst üste geldi. Şu an doktor sorunu yaşanmıyor. Acilde de diğer birimlerde de uzman doktorlarımız var. Bazen çok yoğunluk olduğunda da başka hastaneye sevk ediliyor."

Kodlamalar Neyi İfade Ediyor?

- Yeşil alan: Ayakta başvuran, genel durumu itibarıyla stabil olan, beklemesi hayati tehdit, morbidite veya komplikasyon oluşturmayacak basit sağlık sorunları bulunan hastalar.
- Sarı alan: Hayati tehdit etme olasılığı, uzuv kaybı riski ve önemli morbidite oranı olan durumlar. Orta ve uzamış dönem belirtileri olan ve ciddiyet potansiyeli taşıyan durumlar, basit kanamalar.
- Kırmızı alan: Hayati tehdit eden, hızlı agresif yaklaşım, acil olarak eşzamanlı değerlendirme ve tedavi gerektiren durumlar. 10 dk. içerisinde değerlendirilip tedavi edilmesi gerekli durumlar.

MEB, 135 OKULU DAHA TÜGVA'YA TAHSİS ETTİ

Antep'te 135 okulun, "yaz eğitimleri" için TÜGVA'ya tahsis edildiği ortaya çıktı. İktidara yakın vakfın faaliyetleri için açık tutulan okulların elektrik, su ve yemek giderleri de Milli Eğitim Bakanlığı bütçesinden karşılandı.

İktidara yakınlığıyla bilinen ve "kamuda torpil listesi" iddiasıyla gündeme gelen TÜGVA'ya sağlanan ayrıcalıklara her gün bir yenis ekleniyor. Milli Eğitim Bakanlığının AKP'li Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın oğlu Bilal Erdoğan'ın Yüksek İstişare Kurulu Üyesi olduğu vakfın düzenlediği yaz okulu için adeta seferber olduğu açığa çıktı. Vakfın, Antep'te düzenlediği yaz eğitimleri için 135 okul tahsis edildiği öğrenildi.

Harcama MEB'den

Yönetmelik değişiklikleri ve birbiri ardına imzalanan protokollerle öğrencilere ulaşmasına olanak sağlanan TÜGVA'ya tahsis edilen okulların 120'sinin Şahinbey ile Şehitkamil ilçelerinde olduğu bildirildi. Dokuzunun Nizip ilçesindeki okullardan, altısının ise Araban, Yavuzeli ve Oğuzeli ilçelerindeki okullardan oluştuğu kaydedildi. Edinilen bilgiye göre, TÜGVA'nın kursları için Halk Eğitim Merkezleri'nden 458 usta öğretici görevlendirildi. Kurslara toplam 19 bin 388 öğrenci katıldı. TÜGVA'nın okulları kullanarak düzenlediği yaz etkinlikleri, vakıf ile MEB arasında imzalanan, "Kültürel, Sportif Faaliyetler ile Bilim ve Sanat Faaliyetlerinin Yapılmasına İlişkin İşbirliği" protokolüne dayandırıldı. Vakfa sağlanan ayrıcalıklar bunlarla da sınırlı kalmadı. TÜGVA'nın etkinliği için açılan okullara ait, elektrik, su ve yemek gibi giderlerin MEB tarafından ödendiği belirtildi. Gaziantep Şahinbey Belediye Meclisi eski meclis üyesi Uğur Kalkan, okulların kapısının TÜGVA için açılmasına tepki gösterdi. Kalkan, "Daha önce birçok protokol iptal edilmesine rağmen TÜGVA ve MEB, bu protokollere devam etmekten geri durmuyor" dedi. Kalkan, şöyle devam etti: "TÜGVA ayrıcalığı Gaziantep'te de kendisini hissettiriyor. Yüzden fazla okul TÜGVA'nın emrine tahsis ediliyor. Elektrik, su, yemek gibi giderler de bakanlık tarafından ödeniyor. Başka bir derneğe, vakfa bu şekilde okullarda faaliyet yapması sağlanır mı? Kesinlikle hayır."

Daha önce valilik onayı ile İstanbul'un farklı ilçelerinde toplam 238 okulun Bilal Erdoğan ile çok sayıdaki yandaşın yönetiminde yer aldığı TÜGVA'ya tahsis edildiği belirlenmişti. TÜGVA, bu tahsisle devlet okullarında yaz boyunca dini eğitimler düzenleyebilmişti.

Öte yandan geçen yıl da Manisa İl Milli Eğitim Müdürlüğü, AKP'li Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın oğlu Bilal Erdoğan'ın TÜGVA'nın yaz okulu talebine olumlu yanıt vermişti. MEB'e bağlı 10 okul, yaz aylarında TÜGVA'ya tahsis edilmişti.

SKANDAL İHLALLER

MTA'ya yönelik Sayıştay denetimleri, kurumun veri gizliliğine yönelik yeterli tedbirler almadığını ortaya çıkardı. Proje bazlı AR-GE çalışmalarında kurum dışı kişiler de görev alırken belgeler için önlem alınmadı.

Maden Tetkik Arama Genel Müdürlüğü'ne (MTA) yönelik Sayıştay denetimleri, Türkiye'nin ulusal çıkarları ile madenin stratejik konumu gibi kritik konularda yaşanan zafiyeti ortaya koydu. MTA'nın faaliyet alanları ile ilgili Türkiye genelinde yaptığı proje bazlı AR-GE çalışmalarında kurum dışı kişilerin de görev aldığı ancak bilgi, belge ve verilerin gizliliği konusunda yeterli önlem alınmadığı tespit edildi.

Sayıştay denetçileri, ihaleye açılan maden sahasıyla ilgili verinin resmi makamlar dışında başka yollardan elde edilmesi imkanının önüne geçilmesi için önlem alınması gerektiğini belirtti.

Denetimlerin ardından hazırlanan rapor, büyük bir skandalı açığa çıkardı.

Çıkarlar Yok Sayıldı

Rapora göre, sahada icra edilen projelerde kurum personeli yanında yurt içi ve yurt dışı üniversitelerden proje danışmanı hocalar ile özel sektörde çalışan kişiler de danışman olarak görevlendirildi. Projede çalışacak kişilere yönelik hazırlanan protokolde gizlilik kapsamı sadece, "Ruhsat haklarıyla ilgili olma" şeklinde belirlenip ulusal çıkarlar veya madenin stratejik konumu gibi hususlara protokolde yer verilmedi.

Öte yandan raporda, proje faaliyetleri konusunda elde edilen verilerin ve bilgilerin gizliliği, saklanması ve muhafazası adına yapılan protokolün içerik ve dayanak yönüyle hukuken yetersiz olduğu da vurgulandı.

Döviz Yüğü Kurumu Vurdu

MTA'ya yönelik denetim raporundaki skandallar bunlarla da sınırlı kalmadı. Raporda, kurumun kur farkı nedeniyle ciddi yükümlülük altına girdiği kaydedilerek şu değerlendirmelere yer verildi:

"Kurumun 2022 yılı denetimlerinde yabancı para birimi üzerinden alıma konu malların muayene ve kabul aşamaları ile ilgili sürecin yönetilememesi nedeniyle tarihsel sürecin uzadığı görülmüştür. İlgili mal alımlarına dair kurum uygulamalarında standart hale gelmiş sözleşmelerde kur hesabında malın idareye ilk teslim tarihi yerine muayene ve kabul aşaması sonrası düzenlenecek fatura tarihinin esas alınmasının öngörüldüğü, böylece tüm bu süreçte yaşanan/yaşanacak gecikmeden kaynaklı olarak kur riskinin kurum üzerinde kaldığı belirlenmiştir."

TALANA 'DEVLET SIRRI' BAHANESİ

Taşınan askeri okul ve birlik arazilerinin akıbeti yanıtsız kaldı

Kapatılan askeri okul ve askeri birliklere ait arazilerin akıbetini CİMER'e soran CHPlı Gökçek yanıt alamadı. Bakanlığın 'devlet sırrı' bahanesiyle sorusunu yanıtsız bıraktığını kaydeden Gökçek, "Askeri arazilerin rant hedefiyle birer birer imara açıldığı gerçeğini kamuoyuna itiraf etmek istemeyen AKP, 'devlet sırrı' bahanesinin arkasına gizlenerek gerçekleri örtbas etmeye çalışıyor" dedi.

Cumhuriyet Halk Partisi (CHP) İstanbul Milletvekili Ali Gökçek, Cumhurbaşkanlığı İletişim Merkezi'ne (CİMER) 15 Temmuz sonrasında ilan edilen Olağanüstü Hal (OHAL) sürecinde kanun hükmünde kararnamelerle (KHK) kapatılan askeri okul ve askeri birliklere ait arazilerin akıbetini sordu. Milli Savunma Bakanlığı, 'devlet sırrı' gerekçesiyle soruyu yanıtsız bıraktı.

"AKP Gerçekleri Örtbas Etmeye Çalışıyor"

Gökçek duruma "Askeri arazilerin rant hedefiyle birer birer imara açıldığı gerçeğini kamuoyuna itiraf etmek istemeyen AKP, 'devlet sırrı' bahanesinin arkasına gizlenerek gerçekleri örtbas etmeye çalışıyor. İstanbulluların gözü önünde askeri alanlara, arazilere rezidanslar, toplu konutlar dikilirken AKP neyi saklamaya çalışıyor" sözleriyle tepki gösterdi.

Gökçek'in aktardığına göre, Milli Savunma Bakanlığı'nın verdiği yanıt şöyle:

"15 Temmuz 2016 tarihindeki darbe girişimi sonrasında ülke genelinde kapatılan veya taşınan askeri okulların ve askeri birliklerin tam listesi, bu yerlerin güncel durumu, varsa imara açılanlar, özel mülkiyete geçenler ile özellikle İstanbul ilinin deprem bölgesi olması nedeniyle askeri alanların rant hedefli imara açılması yerine deprem toplanma alanı olarak tahsis edilmesi yönündeki düzenleme yapılmasının düşünüldüğü düşünülmediği hususu ilgi ile sorulmuştur. 4982 Sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanunu'nun 'Devlet sırrına ilişkin bilgi veya belgeler' başlıklı 16'ncı maddesinde 'Açıklanması hâlinde Devletin emniyetine, dış ilişkilerine, millî savunmasına ve millî güvenliğine açıkça zarar verecek ve niteliği itibarıyla devlet sırrı olan gizlilik dereceli bilgi veya belgeler, bilgi edinme hakkı kapsamı dışındadır."

Bakanlığın yanıtını değerlendiren Gökçek, özellikle İstanbul'da askeri okulların ve kırsal alanların birer birer imara açılarak ranta dönüştürüldüğünü belirterek, "Dönemin Başbakan'ı Binali Yıldırım, kapatılan askeri tesislerin yerine 'Piknik alanı ve güzel mekânlar yapılacak' açıklamasında bulunmuş, geçmiş Çevre ve Şehircilik Bakanlarından Mehmet Özhasseki ise 'Sayın Cumhurbaşkanımızın talimatı var, hepsi yeşil alan olacak. O konuda kimsede ters bir düşünce yok' derken Murat Kurum ise 'Hiçbir zaman askeri arazileri biz rant olarak görmedik' demişti. Ancak aradan geçen süre zarfında İstanbul başta olmak üzere, ülke genelinde askeri arazilerin yeşil alan ya da sosyal proje amacının dışında rant üretme amaçlı kullanıldığı görülmektedir" dedi.

Gökçek, "İstanbul'daki askeri kırsal alanlar 'yeşil alan olacak' denilmesine karşın konut projelerine açıldı, Bakırköy, Beşiktaş, Sarıyer ve Çekmeköy'deki kırsal alanların arazilerinde birer birer lüks konutlar yükselmeye başladı. Hal böyle iken, Milli Savunma Bakanlığı'nın İstanbulluların gözü önünde yaşanan bu durumu 'devlet sırrı' diyerek örtbas etme çabası kabul edilebilir değildir" eleştirisini yaptı.

TIBBİ CİHAZ SEKTÖRÜNDE YAŞANAN SORUNLAR

Türkiye'de tıbbi cihaz sektörü yüzde 85 oranında ithalat bağımlıdır ve kur riski en yüksek sektörlerdendir. İnsan hayatına doğrudan dokunan ve sağlık, ilaç vb alanlarla yakın ilişki içerisindeki tıbbi cihaz sektörü stratejik yapısı ile mutlaka desteklenmelidir. Aksi takdirde sağlık alanında tedarik zincirlerinin çok önemli bir gündem oluşturmaya devam ettiği ve güncelliğini koruduğu bir dönemde bu alanda dünya pazarında söz söyleme imkanımız olmayacaktır. Ayrıca hem yurttaşlarımızın sağlığı ve ekonomimizin birçok sektörüyle doğrudan ilişkili bu alanda önümüzdeki günlerde daha da ağırlaşan bir tabloyla karşı karşıya kalınacaktır.

Bu çerçevede, sağlık sektörünün en önemli bileşenlerinden olan tıbbi cihaz denildiğinde:

- I) Sarf Malzemeler (%28) Bandaj, pansuman, dikiş malzemeleri, tıbbi eldivenler, şırınga ve kateterler vb
- II) Tanısal Görüntüleme (%18) Elektronik teşhis cihazları, UV veya kızılötesi ışın aygıtları, X ray vb..Kısacası MR, tomografi, USG ve direkt röntgen vb
- III) Diş/Dişçilik Ürünleri (%6) Diş ürünleri, teçhizatı ve diş el aletleri
- IV) Ortopedi ve Protez (%7) Fiksasyonlar, yapay eklemler. Sektördeki Tek Küçülen Grup
- V) Hastaya Yardımcı Cihazlar (%10) İditme cihazları, kalp pilleri, yürüme robotları, CPM cihazları vb

VI) Diğer Tıbbi Cihazlar (%29) Tansiyon aletleri, pulse oksimetre gibi el aletleri, hastane yatak ve mobilyaları, oftalmik aletler, tekerlekli sandalyeler, anestezi cihazları vb...

başlıkları söz konusudur.

Tüm bu tıbbi teknolojiler, sağlık hizmet sunumu için elzemdir. Erken teşhis, doğru teşhis, doğru tedavi, konforlu yaşam ve maliyet etkinlik açısından tıbbi teknolojiler, olmazsa olmazımızdır.

Yaklaşık 2,5 milyar \$'lık bir pazar büyüklüğüne sahip olan bu sektör, toplam sağlık harcamasında yaklaşık %7'lik bir paya sahiptir. 11 bini aşkın firma ile ve bu firmalarda çalışan yaklaşık 50 bin çalışanla hizmeti sürdürmektedir. Dünya pazarı yaklaşık 75 ülke ile ve yaklaşık 420 milyar \$ ile temsil edilir. Bu nedenle, Türkiye tıbbi cihaz sektörü, dünya pazarının sadece yaklaşık %0,6'sıdır.

Geniş bir sistemle etkileşim halindedir:

- 1) Sağlık hizmet sunucuları (kamu, üniversite ve özel hastaneler)
- 2) Finansman sağlayıcılar (SGK, DMO)
- 3) Tedarikçiler (Yerel ve ulusal tedarikçiler, distribütörler, toptan ve perakendeciler, bayiler, hammadde sağlayıcılar)
- 4) Üreticiler
- 5) Politika yapıcılar (Sağlık Bakanlığı, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Ticaret Bakanlığı, Hazine ve Maliye Bakanlığı, TİTCK)
- 6) STK'ları (SEİS, TÜMDEF, TİM, ARTED vb)
- 7) Sektörel Girişimler (Üniversiteler, araştırma merkezleri, teknoparklar, medikal kümelenmeler, start-up'lar vb)
- 8) Akreditasyon ve sertifikasyon kuruluşları (Uygunluk derecelendirme kuruluşları, test merkezleri, sertifika sağlayıcılar vb)

Türkiye'de tıbbi cihaz pazarındaki satınalmaların %70'i kamu tarafından yapılmaktadır. %85'i ithalat bağımlı bir sektör olarak, Kur Riski En Yüksek Sektörlerdendir.

Tıbbi cihaz ihracatı, 2020 yılında yaklaşık 1 milyar \$ olmuştur. Bunun da en büyük payı (%43)'ü, diğer tıbbi cihaz grubunda yer alan hastane yatakları, el aletleri ve tekerlekli sandalye ürünlerinde olmuştur. Bu ürünleri, ihracatta, %31 ile sarf malzemeleri takip etmektedir. Yüksek teknoloji ihracatı %6'larda düşük bir orandır. Bu ihracat en fazla başta Almanya olmak üzere, Avrupa, Çin ve Irak'a yapılmaktadır. Tıbbi cihaz ithalatı ise %20 ile en çok tanısız görüntüleme olmaktadır. En fazla ABD, Avrupa ve Uzak Doğu ülkelerinden ithalat yapılmaktadır.

Burada en önemli konular;

- 1) Sarf ürünlerde iç pazar talebi yabancı ürünle karşılanırken, yerli ürünler dış pazara verilmektedir. (Bandaj, pansuman, hasta yatağı vb) ÜRETİM OLMASINA RAĞMEN DIŞARI SATILMAKTADIR
- 2) Sektörün en çok cari açık verdiği grup, görüntüleme cihazlarında olmaktadır. İthalat bağımlıdır. Bu grupta yerli üretim olmadığı için, ihracat çok düşüktür.
- 3) Yerli üretimin Pazar talebine sunulduğu tek grup, dişçilik teçhizatındadır. İhraç edilmeden, temel olarak iç pazarda kullanılmaktadır.
- 4) Yabancı ürün kullanımının en az olduğu ve dışarıya satışın en iyi olduğu grup, şırınga, iğne ve kateterler ve dikiş malzemeleridir.

Mevcut Sorunlar

1.MDR/IVDR Yenilikleri (Mevzuata uyum için finansman eksikliği, klinik araştırma alanında tecrübe eksikliği, ürün belgelendirme problemleri, altyapı eksikliği, tecrübeli eleman eksikliği)

2.Onay ve belgelendirme yükümlülükleri (yüksek maliyet, özellikle belli ürünler için yerli onay kuruluşunun bulunmaması)

3.Teşvik programlarının yetersizliği (teşvikler sektörün ihtiyaç duyduğu alanlarla paralel olmaması, farklı kurumlardan dağınık verilmesi, sektör bazlı teşvik olmaması)

4.Geri ödeme süreçlerinin belirsizliği (kamu tahsilatının gecikmesiyle yatırım yapılamaması, SUT fiyatlarında, ilaçta olduğu gibi bir güncelleme yapılmaması, yenilikçi, kaliteyi artıran ürünlerde geri ödemeye almada direnç, girişimciler için rehberlik uygulamalarının yetersizliği)

5.Tıbbi cihaz satış süreci zorlukları (kamu alım şartnamelerinde nitelik yerine fiyat odaklı yaklaşım, büyük kamu ihalelerinde küçük ve orta ölçekli üreticilerin katılımını zorlaştıran kriterler)

6.Tıbbi Cihaz üretim süreci zorlukları (hammaddede dışa bağımlılık, kur dalgalanması)

Çözüm Önerileri

1. Geri ödeme takvimi oluşturulmalıdır.
2. SUT fiyatları mutlaka sık aralıklarla, kalite odaklı olarak güncellenmelidir.
3. MDR/IVDR'a yönelik stratejik adımlar atılmalı. Başta TSE olmak üzere, yerli, onaylanmış ve yetkili kurum sayısı artırılmalıdır.
4. Teşvikler etkin ve sektörel bazlı olmalıdır.
5. Kritik sektör kümelenmeleri desteklenmelidir.
6. Yerli markalı ürünlere yönelik kullanıcı algısını iyileştirecek stratejik plan yapılmalıdır.
7. Satış sonrası, izleme faaliyetleri için gereken ek maliyetler, geri ödemede eklenmelidir.
8. KDV uyumsuzlukları giderilmelidir.

Kısacası, tıbbi cihaz sektörü stratejik yapısı ile mutlaka desteklenmeli, yerli üreticiler teşvik edilmeli, ürünler fiyat değil, kalite odaklı değerlendirilmelidir. kaliteden uzaklaştıkça maliyetlerin daha da arttığı unutulmamalıdır.

Türkiye'de sağlık hizmet sunumunun aksamaması, ancak tıbbi cihaz endüstrisinin akılcı kurgusu ile sağlanabilir.

'GİZLİ' VE 'GİZEMLİ' AİLE ÇALIŞTAYLARI

Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, 81 ilde "Aile Çalıştayı" düzenlemekte haberleri Türkiye'de kadın haklarını, kadın erkek eşitliğini, cumhuriyet değerlerini, temel hakların ve özgürlüklerin eksiksiz hayata geçirilmesini, toplumsal yaşama katılımında kadınların önündeki engellerin kaldırılmasını, İstanbul Sözleşmesini önemseyenlerde büyük endişe yaratmıştır. Bakanlık açıklamasına göre çalıştaylar, 81 il müdürlüğü koordinasyonunda, üniversiteler, akademisyenler sivil toplum kuruluşları, kamu kurum ve kuruluşlarının sözde katılımıyla gerçekleştirilecektir. Daha önceki uygulamalar göstermiştir ki iktidar, bir partinin, bir siyasal görüşün gündemini, siyasal kutuplaşma içerisinde Bakanlık uygulamalarına dönüştürmekten çekinmez hale kolaylıkla gelebilmektedir. Türkiye'nin ortak sorunlarını, saygın ve eşit kamu kurumları ile müşterekleri artırarak çözüme hedeflerinden geri çekilmektedir. Türkiye'yi inançlarla; özgürlükleri ve kimlikleri karşı karşıya koyarak yönetme stratejisi demokratik bir hukuk devletinin kurumlarının uygulamalarında yansımaları bulamamalıdır. Çalıştaylarda, "Aile, Eşitlik ve Adalet", "Aile, Sosyal Kalkınma ve Refah", "Aile, Hayat Boyu Gelişim ve Öğrenme", "Aile, Çevre ve İklim", "Aile, Teknoloji ve Dijitalleşme", "Aile Odaklı Sosyal Hizmetler" konularının ele alınacağı vurgulanmıştır.

Bu çalıştayların çok az katılımcı ile adeta gizli yapıyor olması, davetlerin geç iletilmesi, katılımcıların seçimi ve bu çalıştayların Medeni Kanun ve Anayasa değişikliklerinin gündemde olduğu bir süreçte acil olarak yapıyor olması endişe ve güvensizlik yaratmıştır. Bu çalıştayların kadınların yıllar içinde elde ettikleri kazanımlarından vazgeçilmesi amacıyla yapılacak yasal değişikliklere zemin oluşturacağı izlenimi güçlüdür ve bu konuda mücadele edilmesi şarttır. Bu nedenle bu çalıştayların sonuçları takip edilerek, sonuç raporları talep edilecektir.

DIYANET DÖRT YILDA 2,8 MİLYAR TL VERGİ TOPLADI

Diyanet İşleri Başkanlığı'nın vergi geliri dikkat çekti. 2019-2022 döneminde vergi geliri 3 milyar TL'ye dayanan Başkanlığın 2022 yılında geliri yarım milyara yaklaştı.

Toplumu kutuplaştırıcı söylemleri nedeniyle eleştirilen başkanlığın 2019-2022 döneminde elde ettiği vergi geliri 3 milyar TL'ye dayandı. Başkanlığın yalnızca 2022 yılına ait vergi geliri ise yarım milyar TL'ye yaklaştı.

Başkanlığı'nın mali hesaplarında gerçekleştirilen denetimler, fahiş vergi gelirini açığa çıkardı. Kurumun, 2019-2022 döneminde yurttaşın ödediği vergilerden oluşan toplam geliri 2 milyar 874 milyon 833 bin TL olarak hesaplandı.

Rekor 2021'de

Diyanet'in mali hesaplarına yönelik Sayıştay denetimlerine göre, başkanlığın 2019 yılındaki vergi geliri 736 milyon 596 bin 350 TL oldu. 2020 ve 2021 yıllarındaki vergi geliri ise kayıtlara sırasıyla 738 milyon 82 bin 783 TL ve 2021'de 937 milyon 172 bin 547 TL olarak geçti.

Cuma hutbeleri başta olmak üzere, hemen her söylemiyle toplumu kutuplaştıran Diyanet İşleri Başkanlığı, 2022 yılında da yüz milyonlarca liralık vergi geliri elde etti. Kurumun 2022 yılında vergiden elde ettiği gelir 462 milyon 981 bin 600 TL ile ifade edildi. Kurumun 2022 yılındaki toplam gelirinin ise 551 milyon 206 bin 579 TL olduğu bildirildi.

Diğer Gelir Kalemleri

- **Teşebbüs ve Mülkiyet Gelirleri:** 9 milyon 347 bin 703 TL
- **Alınan Bağış ve Yardımlar ile Özel Gelirler:** 22 milyon 622 bin 153 TL
- **Diğer Gelirler:** 62 milyon 268 bin 651 TL
- **Kamu İdarelerinden Bedelsiz Olarak Alınan Mali Olmayan Varlıklardan Elde Edilen Gelirler:** 1 milyon 297 bin 321 TL.

Eğitimdeki etkisini artırdılar

Diyanet İşleri Başkanlığı'nın Sayıştay Başkanlığı'na sunduğu raporda yer alan, "Mevzuat ve görevler" bölümü de dikkati çekti. Başkanlığın görevleri arasında bulunmayan, "Öğrenci yurtları, eğitim kurumları, gençlik merkezleri ve kamplarında işbirliği esasına göre manevi danışmanlık ve din hizmeti sunmak" maddesi, 2022 yılında görev tanımları arasına eklendi.

RTÜK, ZENGİNİ ŞİRKET

Muhalf kanallara ceza yağdıran RTÜK, bir 'şanslı' şirkete son bir buçuk yılda toplam 9,2 milyon TL'lik organizasyon ihalesi verdi. İhalelerin tamamı "doğal afet gibi hallerde kullanılması gerek" pazarlık usulüyle verildi.

AKP'ye yakınlığıyla bilinen Ebubekir Şahin'in yönettiği Radyo ve Televizyon Üst Kurulu'nun (RTÜK) düzenlediği ihaleler tartışma yaratacak türden.

Kamu İhale Bülteni'nde yer alan bilgilere göre RTÜK, Selçuk Kaymakoğlu tarafından kurulan "Han Kültürel Eğitim Danışmanlık" isimli bir şirkete son bir buçuk yılda 6 ayrı ihale verdi. Bu ihalelerin toplam bedeli de 9,2 milyon TL'ye ulaşıyor. Şirkete son olarak depremin vurduğu Hatay'daki İSO Yaşam Kentinde düzenlenen "Çocuk Ve Medya Etkinliği'nin" ihalesi verildi. 10 Ağustos tarihinde düzenlenen ihale ile RTÜK'ün kasasından şirkete 4,5 milyon TL ödendi.

Milyonlarca liralık ihaleler Kamu İhale Kanunu'nun "Doğal afetler, salgın hastalıklar, can veya mal kaybı tehlikesi gibi ani ve beklenmeyen olayların" ortaya çıkması durumunda kullanılması gereken tartışmalı 21/B maddesinde düzenlenen pazarlık usulüyle düzenlendi. Bu ihale maddesi, uzun yıllardır adrese teslim ihale olarak yorumlanıyor.

Muhalf kanallara milyonlarca liralık cezalar yağdıran RTÜK'ün, şanslı şirkete pazarlık usulüyle verdiği - "organizasyon" ihaleleri ise şu şekilde:

- **Birlikte Güçleniyoruz, Çocuk ve Medya Etkinliği:** 4 milyon 539 bin TL
- **Üçüncü Yerel ve Bölgesel Yayıncılar Buluşması:** 1 milyon 125 bin TL
- **Uluslararası 12'nci Gelecekle İletişim Çalıştayı:** 1 milyon 895 bin TL
- **Dijital Çağda Medya Okuryazarlığı ve Türkçe Çalıştayı-Bükreş Programı:** 389 bin 750 TL
- **Medyada Nefret Söylemi Paneli:** 678 bin 450 TL
- **Dijital Çağda Medya Okuryazarlığı ve Türkçe Çalıştayı-Kazablanka Programı:** 610 bin 500 TL

SAYIŞTAY RAPORLARINDA SAĞLIK

Sayıştay Yasası'nın 4. maddesine göre Sayıştay, merkezi yönetim bütçesi kapsamındaki kamu idareleri ile sosyal güvenlik kurumları, mahalli idareler, sermayesinde doğrudan veya dolaylı olarak kamu payı olan özel kurumlar ile cumhurbaşkanı kararnamesi ile kurulmuş şirketlerin de aralarında bulunduğu kurumları denetleme yetkisine sahiptir. Bu kapsamda; 2022 yılına ait denetim raporları da yayınlanmıştır.

Sağlık Bakanlığı; 2022 Yılı Düzenlilik Denetim Raporu'na göre;

A. Denetim Görüşünün Dayanağı Bulgular

1. Kamu Özel İşbirliği Modeliyle Yapılan Sağlık Tesislerine İlişkin Garanti ve Yükümlülükler ile Borçlanma Maliyetlerinin Muhasebeleştirilmemesi

2. Yapım İşlerine Ait Nihai Projelerin Haklar Hesabında İzlenmemesi

B. Diğer Bulgular

1. Aile Hekimliği Kira Kesintilerinde Vade Konusunda Uygulama Birliğinin Olmaması

2. Sosyal Güvenlik Kurumu Tarafından Kesilen İdari Para Cezalarının Takibinin Yapılmaması

3. İdarenin Kullanımında Bulunan Taşınmazlara İlişkin Cins Tashihlerinin Yapılmaması

4. Dijital Röntgen Cihazı Alımlarında Eksiklikler Bulunması

5. Özel Sağlık Kurum ve Kuruluşları ile Üniversite Sağlık Uygulama ve Araştırma Merkezlerinin Denetlenmesine İlişkin Usul ve Esasların Belirlenmemiş Olması

6. Ruhsat Belgesi Olmadığı Halde Faaliyette Olan Kamu Sağlık Tesislerinin Bulunması

7. Yapım İşlerinde Sigorta Kapsamı ve Süresinin Sağlıklı Belirlenmemesi ve İhaleye Hazırlık ve Projelendirme Süreçlerinin Etkili İşletilmemesinin Uygulama Sürecinde Aksaklıklara Yol Açması

8. Kamu Özel İş Birliği Modeli ile İşletilen Şehir Hastanelerinde Görevli Şirketlerce Üstlenilen Yükümlülüklerin Gereği Gibi Yerine Getirilmemesi ve Değişen Durumlar İçin Sözleşme Revizyonuna Gidilmemesi

Bilgileri kamuoyu ile paylaşılmıştır.

Sayıştay'ın 2022 yılı Sağlık Bakanlığı denetim raporu incelendiğinde; Aile Hekimliği Kira Kesintilerinde Vade Konusunda Uygulama Birliğinin Olmaması konusu dikkat çekicidir ve uzun zamandır vurguladığımız, birinci basamak sağlık hizmetlerindeki krizi görünür kılmaktadır. Aile Hekimliği Ödeme Yönetmeliği' ve tüm masraflar için (kira, temizlik, personel, sekreter, elektrik, doğal gaz, telefon, internet, muhasebe, kırtasiye, tıbbi cihaz kalibrasyon, jeneratör bakım onarım, tıbbi atık, program lisansları, tıbbi sarf malzeme gibi) ödenen kısmı "Cari Ödenek"tir. Aile Hekimliği Ödeme Yönetmeliği ile tavan ücreti üzerinden hesaplanan maaşa, "seyyane yansıtılan ek ödeme zammı olan 8.077 TL'lik kısım, Aile Hekimlerine maalesef yansıtılmayacaktır, keza bunun için ayrı bir kanuni düzenleme gerekmektedir. Cari ödenek zammı ise, memur zammına endekslidir. Oysa, asgari ücret artışı, iş yeri kiralari artış oranı çok daha yüksektir. Sağlık sisteminde yaşanan sıkıntıların üzerine, bir de ASM'de finansman ve ödeme zorluğu eklenmiş; birçok ASM kapanma noktasına gelmiş, hekimler, özel sektöre kaymaya başlamıştır.

Yapılması gereken açıktır; ödeme sistemi düzenlenmeli, seyyanen artış Aile Hekimlerine de yansıtılmalı, cari ödenek gerçek enflasyon oranları ile artırılmalı ve kamucu bir yaklaşıma dönülmelidir. Aile hekimleri bu ticari yapılanmadan çıkarmalıdır.

Yine Sayıştay raporu ile Sağlık Bakanlığının, ruhsatı olmayan 5 adet kaçak sağlık tesisi çalıştırdığı açığa çıkmıştır. Sayıştay'ın raporunda yer alan ilgili bölüm şöyledir:

"... Açılış onay tarihi 2022 yılı ve öncesi olan Bakanlığa bağlı beş adet sağlık tesisi için ruhsat belgesi veya geçici ruhsat belgesi düzenlenmediği halde sağlık tesislerinin faaliyette olduğu tespit edilmiştir. Söz konusu sağlık tesislerinden bazılarının ruhsatlandırma açısından gerekli başvuru belgelerinin Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğüne henüz ulaşmadığı, bazılarının ise ruhsatlandırma açısından gerekli başvuru bilgi ve belgelerinde eksiklik olduğu anlaşılmıştır."

Sağlık sistemimizde yaşanan sorunların temelini; 2002 yılında başlatılan Sağlıkta Dönüşüm Programı'nın yarattığı sorunlar oluşturmaktadır. Artan hasta sayısı ve sağlığın ticarileşmesi sorunları bu sorunların başında

gelmektedir. 2022 yılı Sayıştay denetim raporuna bakıldığında bu bakış açısının bir yansıması görülmekte ve beş adet hastanenin ruhsatsız olarak faaliyetlerini sürdürdüğü görülmektedir. Bu hastanelerin bazılarının hiç başvuru yapmadığı bazılarının belge eksikliği olduğu ama beşinin de ruhsat almadan faaliyetlerine başladığı Sağlık Bakanlığı'nın denetiminde ortaya çıkmıştır. Bu durum, dönüşümün ardından oluşturulan ticarileşmenin ve denetimsizliğin sonucudur. Sağlık bir rant alanına dönüştürülmesi ile bu tür kaçak alanların yaratılmasına ve halkın sağlığının tehlikeye atılmasına yol açılmaktadır.

Sağlık Bakanlığı'na yönelik Sayıştay denetimleri, Şehir Hastaneleri'nin bütçede oluşturduğu maliyete yer vermemiştir. Rapor ile; Bakanlığın, şehir hastanelerine yönelik garanti ve mali yükümlülüklerine mali raporlarda yer vermediği, özel hastaneleri denetlemediği ve ruhsatsız sağlık tesislerine izin verdiği ortaya konmuştur.

SAYIŞTAY RAPORLARINDA AİLE VE SOSYAL HİZMETLER BAKANLIĞI

Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı; 2022 Yılı Düzenlilik Denetim Raporu'na göre;

A. Denetim Görüşünün Dayanağı Bulgular

1. Harcama Birimlerince Açılan ve Bakanlığa Bildirilmeyen Banka Hesaplarının Olması ve Bu Hesapların Eksik Muhasebeleştirilmesi
2. Bakanlığın Bazı Alacaklarının Kişilerden Alacaklar Hesabında İzlenmemesi
3. Özel Sosyal Hizmet Kuruluşlarına Uygulanan İdari Para Cezalarına İlişkin Alacakların Muhasebeleştirilmemesi
4. Bakanlık Mali Tablolarında Kanunla Terkin Edilmiş Alacakların Bulunması
5. Bakanlığın Kullanımında Bulunan Taşınmazlara İlişkin Hatalı Uygulamaların Bulunması
6. Hizmet Alım İhalelerinde Hakedişlerden Yapılan Fiyat Farkı Teminat Kesintilerinin Muhasebeleştirilmemesi
7. İşçiler İçin Ayrılması Gereken Kıdem Tazminatı Karşılığı Tutarlarının Muhasebe Hesaplarında Hatalı Görünmesi

B. Diğer Bulgular

1. Proje Karşılığı Olarak Temin Edilen Dövizlerin Muhasebeleştirilmesinde Hataların Bulunması
2. Doğrudan Temin Suretiyle Yapılan Alımların Kamu İhale Genel Tebliğine Uygun Olarak Yapılmaması
3. Elektrik Alım Giderlerinde İdare Tarafından Kontrollerin Etkin Yapılmaması
4. Merkezi Bir İşçi Maaş Bordrosu Yazılımı Bulunmaması Nedeniyle Uygulamada Farklılıklar Yaşanması
5. Bakanlık Personeline İlişkin Ödemelere Esas Verilerin Güncellenmemesi
6. Farklı Harcama Birimlerine İlişkin Muhasebe Kayıtlarının Toplu Olarak Yapılması Nedeniyle Bazı Belgelere Erişim Sorunu Yaşanması
7. Personel Adına Açılan Avans ve Kredilerin Zamanında Mahsup Edilmemesi

Bulguları kamuoyu ile paylaşmıştır.

Yayınlanan denetim raporu ile SGK'nın, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'ndan 170 milyon TL'lik alacağını 10 yıldır tahsil edemediği ortaya çıkmıştır. Kurum'un bazı belediye ve belediye şirketlerinden tahsil edemediği prim alacaklarının da 38 milyar TL'yi aştığı tespit edilmiştir.

SGK'nın, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'ndan 170 milyon TL'lik alacağını 10 yıldır tahsil edemediği Sayıştay Denetim Raporu ile ortaya konmuştur. Kurum'un bazı belediye ve belediye şirketlerinden tahsil edemediği prim alacaklarının da 38 milyar TL'yi aştığı yine rapor ile açıklanmıştır.

2012 yılında SGK'ye ait 4 dinlenme ve bakım evi Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'na devredilmesine rağmen, belirlenen bedellerin bakanlık tarafından SGK'ye halen ödenmediği belirtilmektedir.

2012 yılında imzalanan protokol çerçevesinde kıymet takdir komisyonu tarafından, Ankara 75. Yıl Dinlenme ve Bakımevi için 47 milyon 345 bin TL,

İstanbul Etiler Dinlenme ve Bakımevi için 32 milyon 800 bin TL,

İzmir Narlıdere Dinlenme ve Bakımevi için 76 milyon 643 bin TL,

Salihli Huzurevi için 13 milyon 653 bin TL değer biçilmiş, 4 tesis için toplam 170 milyon 443 bin 355 TL takdir edilmiştir.

Kurum'un bu konuya ilişkin olarak 2022 tarihli bir yazı ile Bakanlıktan talepte bulunmasına rağmen halen bir ödeme yapılmadığı da belirlenmiştir.

Sayıştay'ın raporunda yer alan tespitine göre kurumun bazı belediyelerden, belediyelere bağlı kuruluşlardan ve belediye şirketlerinden süresi içinde tahsil edilemeyen prim alacaklarının bulunduğu da açıklanmıştır. Kamu idarelerinin Kuruma olan prim ve prime bağlı borçları toplamda 38 milyar 669 milyon 506 bin 685 TL'ye ulaştığı vurgulanmıştır.

SAYIŞTAY RAPORLARI EĞİTİM

Bakanlık bünyesinde yer alan 1482 döner sermaye işletmesi ile 550 öğretmenevi ve akşam sanat okuluna ilişkin mali iş ve işlemler bütçe dışında yürütülmekte ve bunlara ilişkin mali bilgiler yukarıdaki tablolarda yer almamaktadır. 2022 mali yılı sonu itibarıyla söz konusu döner sermaye işletmelerinin konsolide brüt gelirleri 3.993.195.739 TL, toplam karı 227.630.241 TL; öğretmenevi ve akşam sanat okullarının ise konsolide toplam brüt geliri 1.966.296.645 TL, toplam karı 191.654.891 TL olarak gerçekleşmiştir.

2022 yılında Bütçe Kanunu (E) Cetveli'ne konan hüküm ile Milli Eğitim Bakanlığına Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonundan taşınmalı ilköğretim ve ortaöğretim kapsamındaki öğrencilerin öğle yemeği gideri olarak 1.520.000.000,00 TL; özel eğitim öğrencilerinin taşıma gideri olarak 1.264.000.000,00 TL ve ilköğretim öğrencilerine ücretsiz olarak dağıtılacak ders kitapları için 610.000.000,00 TL olmak üzere toplam 3.394.000.000,00 TL kaynak aktarılmış olup 2022 yılı içerisinde yapılan ilavelerle ilköğretim ve ortaöğretim kapsamındaki öğrencilerin öğle yemeği gideri olarak aktarılan kaynak 2.187.102.695,50 TL'ye, özel eğitim öğrencilerinin taşıma gideri olarak aktarılan kaynak 1.520.819.495,25 TL'ye ve ilköğretim öğrencilerine ücretsiz olarak dağıtılmış olan ders kitapları için aktarılan kaynak 4.046.892.036,39 TL'ye yükseltilerek toplam 7.754.814.227,64 TL tutarında kaynak aktarımı gerçekleştirilmiştir. Taşınmalı ilköğretim ve ortaöğretim kapsamındaki öğrencilerin yemek gideri olarak 1.891.903.626,73 TL, özel eğitim öğrencilerinin taşıma giderleri için 1.517.584.790,79 TL, ücretsiz ders kitabı için 3.888.192.310,28 TL olmak üzere toplam 7.297.680.726,80 TL harcama yapılmıştır.

Bulgu: Yapılmakta Olan Yatırımlar Hesabında Yersiz Bekletilen Tutarların Bulunması

258-Yapılmakta Olan Yatırımlar Hesabına kaydedilip ilgili maddi duran varlık hesabına aktarılması gereken yatırım tutarlarının, devam eden bir yapım faaliyeti bulunmamasına rağmen yıldan yıla devir vermeye devam ettiği ve hesapta yersiz bekletilen tutarların bulunduğu görülmüştür.

Bulgu: Proje Özel Hesabında Kayıtlı Tutarların Değerlemeye Tabi Tutulmaması Nedeniyle Banka Hesaplarındaki Tutarlarla Uyumlu Olmaması

Yapılan incelemelerde; bazı harcama birimlerinde, dış finansman kaynaklarından sağlanan hibe tutarlarının ay sonlarında değerlemeye tabi tutulmadığı, oluşan değerlendirme farklarının mali tablolara yansıtılmadığı, dolayısıyla söz konusu tutarların izlendiği 104-Proje Özel Hesabının yılsonu borç bakiyesinin, hibelerin yatırıldığı banka hesap ekstrelerindeki bakiyelerin yılsonu TCMB döviz satış kuru ile dönüştürülmesi sonucunda hesaplanan TL tutarlarından farklı olduğu tespit edilmiştir.

Bulgu: Bakanlığın Ortaöğretim Kurumlarına Bağlı Pansiyonlu Okullarının İşleyişi ve Yönetimi ile Bütçe ve Harcama Süreçlerine İlişkin Aksaklıklar Bulunması

Bakanlığın Ortaöğretim, Mesleki ve Teknik Eğitim ve Din Öğretimi Genel Müdürlüğüne bağlı pansiyonlu okullarının faaliyetlerini sağlıklı bir şekilde sürdürmesini sağlayacak insan kaynağına sahip olmadığı, büyük çoğunluğunun sosyal alanlardan yoksun olduğu, pansiyon hesabından yapılan harcamaların kontrolünü sağlamaya yönelik bir mekanizma bulunmadığı ve bütçeleme sürecinde birtakım aksaklıklar bulunduğu görülmüştür.

Pansiyonların büyük çoğunluğunda, ayrı bir personel eliyle yürütülmesi gereken ambar memurluğu ve sayman mutemetliği görevlerinin pansiyondan sorumlu müdür yardımcısı tarafından yerine getirildiği; bu durumun pansiyonların sağlıklı ve etkin bir şekilde yönetilmesi ve taşınır yönetimi ile gelir ve harcama süreçlerinin hesap verilebilir olması noktasında zafiyete yol açtığı, Bakanlık ile Sağlık Bakanlığı arasında mevzuatta öngörülen protokolün düzenlenmemiş olduğu ve dolayısıyla pansiyonlarda sağlık hizmetlerini yürütmek üzere bir personel olmadığı, yine pansiyonlarda güvenlik görevlisi, bekçi, kaloriferci ve teknik personel bulunmadığı, teknik

personel ve kaloriferci bulunmadığı için pansiyon bütçesinden özellikle kazan bakım onarımları ile tesisat bakım onarımlarına ilişkin harcamalar yapılmak zorunda kalındığı ve bu durumun bütçe imkânları zaten kısıtlı olan pansiyonlar için mali yük teşkil ettiği, Pansiyonların çoğunda kadrolu yardımcı hizmet personeli bulunmadığı, pansiyonun temizlik işlerinin 696 sayılı KHK kapsamında kadroya geçen personel ya da Toplum Yararına Program (TYP) kapsamında istihdam edilen personel tarafından yerine getirilmeye çalışıldığı ancak pansiyonlu okulların yarıyıl ve yaz tatili dönemlerinde de aktif olduğu göz önünde bulundurulduğunda söz konusu istihdam şekillerinin pansiyonların etkin bir şekilde yönetilebilmesi açısından yetersiz kaldığı,

Millî Eğitim Bakanlığı Kurum Açma, Kapatma ve Ad Verme Yönetmeliği'nin "Öğrenci pansiyonları" başlıklı 12'nci maddesinin son fıkrasında; pansiyon binasında en az üç yataklı revir, misafir yatak odası, engelli öğrenci yatak odası gibi yaşam alanlarının yanında bilgisayar odası, kütüphane ve okuma salonu gibi sosyal alanların da bulunması gerektiği ifade edilmiş, diğer taraftan öğrenci yatak odalarının hangi kapasite ve büyüklükte olacağına dair düzenlemelere de yer verilmiştir. Söz konusu mevzuat hükmü ile pansiyonların öğrencilerin sadece yemek yediği ve barındığı bir ortam olmasının ötesinde aynı zamanda öğrencilerin eğitsel, sosyal ve kültürel ihtiyaçlarının da karşılanmasının amaçlandığı açıktır.

Bu kapsamda yapılan incelemelerde, kullanım alanları konusunda pansiyonlar arasında bir standart olmadığı; pansiyonların büyük çoğunluğunda bilgisayar odası, kütüphane ve okuma salonu gibi sosyal alanların olmadığı, bazı pansiyonlarda revir bulunmadığı bulunsu bile yatak kapasitesinin yetersiz olduğu, özellikle doluluk oranı yüksek olan pansiyonlarda öğrenci yatak odalarının mevzuatta öngörülen öğrenci kapasitesinin üstüne çıktığı ve yine odalarda öğrenci başına düşen alanın da mevzuatta öngörülen limitin altında kaldığı tespit edilmiştir.

Bulgu: Bilim ve Sanat Merkezi Öğrenci Tanılama Sürecinde Görev Alan Yönetici ve Öğretmenlere Ek Ders Ücreti Ödenmesinde Uygulama Birliğinin Sağlanamaması

Bilim ve Sanat Merkezi (BİLSEM) öğrenci tanılama sürecinde görev alan yönetici ve öğretmenlere kaç saat ek ders ücreti ödeneceği ve il tanılama sınav komisyonu başkan ve üyelerine ek ders ücreti ödenip ödenmeyeceği hususlarında, ilgili mevzuatın anlaşılma ve yorumlamasında farklılıklar bulunması sonucu Bakanlık taşra birimlerinde uygulama birliğinin sağlanamadığı görülmüştür.

ÖĞRETMEN YETİŞTİRME SORUNU

Milli Eğitim Bakanı Yusuf Tekin, önümüzdeki dönemde önceliklerinin "öğretmen yetiştirme" olacağını ve bu konuda YÖK ile birlikte hareket edeceklerini belirtti.

1982 yılında çıkarılan¹ Yükseköğretim Kurumları Teşkilâtı Hakkında 41 numaralı Kanun Hükmünde Kararname ile Milli Eğitim Bakanlığına bağlı öğretmen yetiştiren tüm kurumlar üniversitelere bağlanmıştır. Böylece **öğretmen yetiştirme**, Milli Eğitim Bakanlığı ile YÖK arasında paylaşılmıştır.

Öğretmen Yetiştirme ile Öğretmenliğin Geliştirilmesinin Kurumsal Olarak Ayrılması

Milli Eğitim Bakanlığının 5. 6. 2014 tarihli yazısıyla öğretmen liseleri, fen ve sosyal bilimler liselerine dönüştürülerek kapatılmış, böylece Milli Eğitim Bakanlığı, eğitim fakültelerine öğretmen adayı yetiştirme görevini sonlandırmıştır. 2014'ten bugüne öğretmen yetiştirme tümüyle Yüksek Öğretim Kurumu'nun görevi haline gelirken. Milli Eğitim Bakanlığı ise görev başındaki öğretmenlerin geliştirilmesinden sorumlu hale gelmiştir.

Böylece öğretmen yetiştirme ile öğretmenlerin geliştirilmesi iki farklı kurumun görev alanı olarak kesin sınırlarla ayrılmıştır.

AKP iktidarı uzun yıllardır Milli Eğitim Bakanları, öğretmen yetiştirmede önemli sorunlar olduğunu dile getiriyorlar ve her defasında YÖK ile bu konuda birlikte çalıştıklarını dile getirmekteler².

Oysa AKP iktidarlarında öğretmen yetiştirmenin niteliksizleştirilmesi için her türlü adımlar atılmıştır.

1-Öğretmen yetiştiren kurumlar olarak Eğitim Fakültelerin alt yapı ve akademik yetersizlikleri görmezden gelinerek çoğaltılmıştır. Lale Karabıyık CHP İşveren Örgütleri ve Eğitim Politikalarından Sorumlu Genel Başkan Yardımcısı

2002-2003 öğretim yılında 55 eğitim fakültesi, 156.542 öğrenci, 4.125 öğretim elemanı bulunmaktaydı. 2018 yılına geldiğimizde fakülte sayısı 93'e çıkmıştı. Dönemin YÖK Başkanı Tahsin Saraç'ın ifadesine göre lisans öğrencilerinin %9'u (221 bin 530 öğrenci) eğitim fakültelerinin öğrencisiydi³. Bugün 79'u devlet üniversitelerinde 17 vakıf üniversitelerinde olmak üzere 96 eğitim fakültesi bulunmakta⁴.

2- Öğretmen yetiştirme ile öğretmen istihdamı arasında arz-talep dengesi keyfi uygulamalar sonucunda bir türlü sağlanamamıştır. Bu durumun ortaya çıkışı, MEB ile yükseköğretim kurumları arasındaki sözde güçlü iletişime rağmen olmuştur. Sadece bu amaçla 2012 yılında Eğitim Fakülteleri Dekanlar Konseyi(EFDEK) kurulmuştur.

3-Eğitim fakültelerinin sayıları artarken öğretim elemanı ihtiyacı diğer alanlarda yetişmiş öğretim üyeleri aracılığıyla çözülmeye çalışılmıştır.

4- Öğretmen yetiştirmede en önemli problem, öğretmen olmak için yüksek motivasyona sahip zeki öğretmen adaylarının bu fakülte gelmiyor olmasıdır. Bunun temel nedenlerinden biri öğretmenliğin ekonomik refah bakımından çekici olmaması, mesleki prestijinin düşük olmasıdır.

Uzun yıllardır eğitim fakülteleri düşük puanla öğrenci almaya devam etmektedir. Taban puanlar üzerinden yapılan incelemede bir fakülte Türki Dili ve Edebiyatı öğretmenliğine 2019 423 taban puanla öğrenci alırken, 377 taban puandan öğrenci alabilmiştir5. Fakülteler bazında karşılaştırıldığında aynı branşta bu farklılık 60-70 puan aralığına çıkabilmektedir. Daha da önemlisi bu taban puanlardan daha düşük puanla öğrenci alan Fen Edebiyat Fakültelerinin öğrencileri pedagojik formasyonlarla öğretmen olabilmektedir.2014 yılına kadar açık olan öğretmen liselerindeki öğrencilerin öğretmen olmaya yönelik motivasyonları düşük kalmıştır. Öğretmen liselerindeki öğrencilerin bu liseleri tercih etmelerinin en önemli nedeni ise liselerin daha iyi eğitim verildiğine inanılması olmuştur6.Son maaş artışları dikkate alındığında öğretmenlik yoksulluk ücretinin altında yaşamaktır. Öğretmen, en düşük maaş alan memurlar arasındadır. Özel Öğretim Kurumlarında ise asgari ücrete mahkûm edilmiş kişidir. Bu nedenle her bakanın en çok dile getirdiği nitelikli öğretmen yetiştirme projesi, nitelikli yaşam, refah vaat etmeyen bir iktidarın eliyle çözülemez.

KABİLE VE ÇADIR DEVLETLERİNDE DAHI GÖRÜLMESİ OLANAKSIZ KEYFİ UYGULAMALAR

Kamu yönetimi ve harcamalardaki keyfiliğin yayıldığı, şeffaflık ve hesap vermenin ortadan kalktığı, ihalelerin yasa-kural tanımaksızın yapıldığı Sayıştay tarafından saptandı. Sayıştay'ın 2022 yılı kamu kurumları denetimlerinin sonuçlarına ilişkin genel tespitlere yer verdiği değerlendirme raporu, kabile ve çadır devletlerinde dahi görülmesi olanaksız uygulamaları gözler önüne seriyor!

Bu iktidar döneminde Sayıştay yasası defalarca değiştirilerek, yüksek yargı kurumu statüsündeki bu en üst mali denetim kurumu etkisizleştirildi. Yargı mensubu statüsündeki Sayıştay denetçilerinin mali denetim ve incelemeleri yasa değişiklikleriyle önemli ölçüde engellenirken, hazırlanan denetim raporlarındaki yaptırımların uygulanması, sorumlulara kamu alacağı davası açılması, yolsuzlukların soruşturulmasına önemli kısıtlamalar getirildi. Sayıştay raporlarının TBMM'ye gönderilmesi ve Sayıştay'ın resmi web sitesinde yayınlanmasına yönelik olarak sansür uygulamaları devreye sokuldu. Getirilen kısıtlamalara rağmen sansürlü Sayıştay raporlarında bile kamu kaynaklarının hesap vermeksizin keyfi şekilde kayıt dışı kullanımına ilişkin tespitler ve kaydı-belgesi olmayan, nereye gittiği bilinmeyen büyük harcamalar saptandı. Her kamu kurumu için tek tek düzenlenen denetim raporlarında devletin nasıl bir çürümeye sürüklendiği gözleniyor.

Sayıştay Başkanlığı'nın 2022 Yılı Genel Değerlendirme Raporunda; örtülü ifadelerle kamuda, devlet kurumlarında, Kamu İktisadi Teşebbüslerinde (KİT) çok yaygın şekilde keyfi ve belirsiz harcama olduğunu, yöneticilerin hesap veremediğini, harcama kayıtlarının ve belgelerinin tutulmadığını veya tümüyle bulunmadığını ortaya çıkıttı. Kamu idarelerinin büyük bölümünün yasa gereği yayınlamaları gereken faaliyet raporunu yayınlamadıkları, bütçe kaynaklarının kullanımı ve harcama çizelgelerini düzenlemedikleri, yılsonu ödeneklerinin kaydını tutmadıkları belirlendi. 234 kamu idaresinin bütçe hedefiyle gerçekleştirmeler arasında meydana gelen sapmaların, farklılıkların gerekçesini açıklamadığı, 34 kamu kurumunun kullandığı mali kaynaklar hakkında bilgi vermediği tespit edildi. 219 kamu kurumu ise birlik, vakıf, kurum ve kuruluşlara yaptığı hibe ve yardımları mali bilgiler arasında göstermedi.

Denetim raporlarında kamu ihalelerindeki yolsuzluklara 'yolsuzluk' dememek için dolambaçlı yollar ve ifadeler kullanılıyor. KİK 21/b maddesiyle 'adrese teslim davet usulü ihale' yönteminin yaygın şekilde kullanıldığını saptayan Sayıştay, yine de bu ihalelerde yolsuzluk yapıldığına değinmeksizin, defalarca KİK'e aykırılık vurgusu yapıyor. Gerçekte milletin vergileriyle oluşturulan bütçe ve kamu kaynaklarının bu yöntemle belirlenen kişi ve şirketlere aktarıldığı, açık şekilde yolsuzluk ve rüşvetin döndüğü 21/b maddesinin yolsuzlukların paravanı ve yasal kılıfı haline getirildiği ortada. Sayıştay saptadığı tüm bu uygulamaları sadece 'yasaya aykırı işlem' diye eleştiriyor.

Sayıştay'ın yolsuzluğa yolsuzluk demeden, büyük ölçüde sansürlediği anlaşılan 2022 Genel Değerlendirme Raporu, iktidarın kamu yönetiminde tepeden tırnağa uzanan kurnalsızlık, keyfilik, yolsuzluk ve vurgunlarının, mahcup ifadelerle eleştirildiği bir çürümüşlük ve soygun çarkının varlığını gösteriyor.

ORGANİZE SUÇTA BİRİNCİ TÜRKİYE

Ülkede son dönemde artan suç olayları Organize Suçlar Endeksi'ne yansdı. Rapora göre Türkiye, Avrupa'da en çok suç işlenen ülke. Devlete bağlı suç aktörleri ve insan kaçakçılığı da bulgularda yer aldı.

Mafyalaşmadan kadın cinayetlerine, uyuşturucu kaçakçılığından silahlı saldırılara adeta bir suç mahalline dönen ülkenin vahim durumu Küresel Organize Suçlar Raporu'na da yansdı. Türkiye suç endeksinde dünya sıralamasında 14'üncü sırada yer aldı.

Dünya'da yaşanan suçlara ilişkin Uluslararası Organize Suç İniyatifi tarafından oluşturulan Küresel Organize Suçlar Endeksi 2023 raporu yayımlandı. Türkiye Avrupa'da organize suç endeksinin en yüksek olduğu ülke olarak rapora yansdı. Bir önceki yıla göre skoru daha da kötüleşen Türkiye dünyada 193 ülke içerisinde 14'üncü oldu.

Küresel Organize Suçlar Raporu, Türkiye'de çeşitli mafya gruplarının hükümet ve diğer siyasetçilerle yakın ilişki kurarak polis ve yargı karşısında koruma sağladıklarının aktarıldığını bildirdi. Türkiye'nin 2023 skoru 7,03 puan olurken bu skor 2021 yılında 6,89 idi.

Genel organize suç oranı 7,03 olan Türkiye, alt başlıklarda ise devlet bağlantılı suç aktörleri ve insan kaçakçılığında 9 puan alarak en kötü sonuçlardan birini aldı.

Silah ticareti, eroin ticareti ve mafya benzeri suç gruplarında ise Türkiye'nin puanı 8,5. İnsan ticareti puanının 8 olması da bunun Türkiye'de ne kadar büyük bir sorun olduğunu ortaya koyuyor.

Küresel Organize Suç Endeksi'nin zirvesinde ise 8,15 puan ile Myanmar yer alıyor. Ardından Kolombiya ve Meksika geliyor. İran, Türkiye ile aynı puan ile yine 14'üncü sırada bulunuyor. Rusya ise 6,87 puan ile 19'uncu sırada.

Türkiye Avrupa ülkeleri arasında ise ilk sırada. Organize Suç Endeks skoru en yüksek olan AB ülkesi ise İtalya oldu.

20 Başlık Var

Organize suç skoru için ülkedeki suç ortamı ve suç aktörlerine bakılıyor. Bunlar 20 başlıktan oluşurken, başlıklar arasında insan ticareti, insan kaçakçılığı, silah kaçakçılığı, eroin ticareti, kokain ticareti, sentetik uyuşturucu ticareti, mali suçlar, yenilenemez kaynakların yasadışı ticareti, uyuşturucu ticareti yer alıyor. Suç aktörleri için ise mafya grupları, kriminal ağlar, devlet bağlantılı aktörler, yabancı suç aktörleri ve özel sektör aktörleri inceleniyor.

İnsan kaçakçılığı birilerinin kendi rızası ile kaçak yollarla bir ülkeye sokulması anlamına gelirken insan ticareti ise kişilerin rızası dışında fuhuş ve zorla çalıştırma da dâhil olmak üzere sömürü için gerçekleştirilen ticaret.

Öne Çıkan Bulgular

Endeks dışında ülkeler raporda başlık başlık değerlendiriliyor. Türkiye için değerlendirmelerden öne çıkanları şu şekilde:

Türkiye'nin Asya, Orta Doğu ve Avrupa arasındaki kavşakta yer alan coğrafi konumu ve uzun sınırları, ülkeyi insan ticareti ve insan kaçakçılığı için önemli bir transit ve hedef ülke haline getirmektedir.

Özellikle cinsel sömürü ve zorla çalıştırma amaçlı insan ticareti Türkiye'de giderek yaygınlaşıyor. Türkiye büyük bir mülteci nüfusuna ev sahipliği yapmaya devam ederken, insan tacirleri bu toplulukların savunmasızlığından yararlanarak kadınları ve çocukları cinsel sömürü için insan ticaretine zorlamaktadır.

Genç kızların gayri resmi dini törenler yoluyla zorla evlendirilmesi, ekonomik bir başa çıkma mekanizması olarak giderek yayılmaktadır.

Suç şebekelerine ek olarak, devlet içinde yerleşik aktörler de insan ticaretinde rol almakta ya da en azından kolaylaştırmaktadır.

**Küresel
Organize
Suç Endeksi
sıralaması
(Dünya)**

1-MYANMAR

2-KOLOMBİYA

3-MEKSİKA

13-HONDURAS

14-TÜRKİYE

15-İRAN

Kaçakçıların İşi Kolaylaştırılıyor

Rapora göre Türkiye; Avrupa'ya yönelik göçmen kaçakçılığında kilit transit ülke. Raporda şunlar yer alıyor:

Afrika ülkelerinden gelen düzensiz göçmen sayısında da bir artış söz konusu ve bu artış Türkiye'nin vize şartlarını hafifletmesi sayesinde kolaylaşmaktadır.

İnsan kaçakçılığı da yolsuzluğa bulaşmış hükümet yetkilileri tarafından kolaylaştırılmaktadır.

Ülke, 2 Yıldır Gri Listede Yer Alıyor

Türkiye iki yıl önce, kara para aklama ilgili mücadele etmediği gerekçesiyle gri listeye alındı. FATF Başkanı Marcus Pleyer, basın toplantısında Türkiye'de bankacılık ve emlak sektörleri ile değerli maden ticareti yapanlar gibi farklı aktörlerin daha sıkı denetlenmesi gerektiğini vurgulamıştı. Türkiye'nin gri listede yer alması, dış finansman sağlaması önündeki en önemli zorluklardan biri.

ANAYASA ÇIKIŞI YOKSULLUK GÜNDEMİNİ ÖRTME ÇABASIDIR!

Bugüne kadar yapılan değişikliklerle anayasadaki demokrasi, hukuk devleti, temel hak ve özgürlükler alanında sınırlı kazanımlar da yok edildi. İktidar sözcüleri bile mevcut anayasanın üçte ikisinin değiştirildiğini söylerken; yeni anayasa tartışmalarıyla, yolsuzluk, zam, vergi artışı, ekonomik yıkım ve toplumsal sefalet örtülmeye çalışılıyor!

İktidara geldiğinden bu yana sürekli yeni anayasa söylemini gündemde tutan iktidar, sonuncusu 16 Nisan 2017 Anayasa referandumu olmak üzere parlamenter demokratik sistemi kökten değiştirmeye kadar varan onlarca anayasa değişikliği yaptı. Cumhurbaşkanlığı Hukuk Politikaları Kurulu Başkanı ve Başdanışman Mehmet Uçum, başlangıçta 177 madde olan 1982 anayasasının şu anda 154 maddeye indiğini, bugüne kadar 96 maddesinde 184 kez değişiklik yapıldığını ifade etti. 96 maddenin 31'inin yeniden yazılarak tümünden değiştirildiğini, 20 maddede 'esaslı' değişiklik 45 maddede ise 'tali değişiklik' yapıldığını vurguladı. Cumhurbaşkanlığının baş hukukçusu tüm bunları itiraf ettikten sonra 1982 anayasasının tümünden değiştiği tezinin yanlış olduğunu, yeni bir anayasaya ihtiyaç olduğunu savunuyor. Cumhurbaşkanının bir diğer hukuk başdanışmanı Mustafa Akış, 1982 anayasasının 'üçte ikisinin değiştiğini, yok olduğunu' bu yüzden yeni bir anayasa yazılması gerektiğini savunuyor.

2003'te Erdoğan'ın siyasi yasağının kalkması, milletvekili olmasının yolunun açılmasına ilişkin anayasa değişikliği başta olmak üzere, 2005 sonrası Türkiye'nin demokratikleşmesi, AB müktesebatına, Kopenhag demokratik kriterlerine uyumu, demokrasinin ve hukuk devletinin güçlendirilmesi vb. maddelerde pek çok anayasa değişikliğine CHP destek verdi. Ancak sonrasında iktidarın 2007'de, 2010'da 'beraber yürüdüğü' ve darbe teşebbüsü sonrası kendisini aldattığını dile getirdiği yol arkadaşlarıyla ittifak halinde yaptığı anayasa değişikliklerinde ise bağımsız yargı, yüksek yargı kurumları, hukuk devleti, emniyet, TSK, istihbarat kurumları, üniversiteler, merkezi sınav sistemi vb. devletin temel sütunları tahrip ve yeniden dizayn edildi. 2017'de MHP'nin 'Cumhurbaşkanı anayasaya uymuyorsa biz anayasayı Cumhurbaşkanına uyduralım' girişimiyle parlamenter demokratik sistem, çoğulcu demokrasi, nispi seçim sistemi, temsilde adalet, idarenin yargısal denetimi, güçler ayrılığı ilkesi yerine tek adam ve otokrat yönetim modeli getirildi. Türkiye 2018'den bu yana her alanda çöküş yaşıyor.

İktidarın siyasi hesap ve hedeflerine göre değiştirdiği müttefikleriyle yaptığı anayasa değişiklikleri, üçte ikisini zaten ortadan kaldırdıklarını söyledikleri mevcut anayasadaki sınırlı demokratik hakları, özgürlükleri, hukuk devletini geriletme, yok etme amaçlıydı. Kurumları partizanlaştırıp, otokrat-baskıcı-korku salan bir 'parti devletine' dönüştürme planları bu değişikliklerle hayata geçirildi.

Başlatılan 'yeni anayasa' tartışmaları **tamamıyla bir siyasi mühendislik ve halkın-ülkenin gerçek gündemini örtme** çabasıdır. Beş yıldır ülkeyi hukuk devletinden uzaklaştırıp otokrat-tek adam sistemini ülkeye dayatan bir siyasi zihniyetin şimdi, 'sivil-demokratik-hukuk devletini ve özgürlükleri esas alan yeni anayasa' diye ortaya çıkması siyasi kara mizahın da ötesindedir.

ERDOĞAN'A ALIŞIK OLMADIĞI SORULAR

Bağımsız, özgüvenli, soran-sorgulayan medyanın ve gazetecilerin hayati önemi, iktidarın bundan rahatsızlığının nedeni Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın PBS TV'ye verdiği mülakatta somut şekilde açığa çıktı. Önceden verilen soruların sorulmasını, kendisine methiye düzülmesini alışkanlık edinen Erdoğan, gündeme ilişkin çarpıcı sorular yönelten ABD'li sunucu Amna Nawaz'a çok sert tepki gösterdi!

Hafta sonu muhalif habercilik yapan üç gazeteci daha rutine dönüşen ithamlar ve açılan soruşturmalar sonrasında tutuklanarak cezaevine konuldu. Avrupa Parlamentosu'nun (AP) Türkiye raporunda yargının siyasi iktidarın sindirme aracına dönüştüğü, medyaya sansür ve baskı uygulandığı tespitlerine karşılık iktidar, AB ile yolları ayırma tepkisini dile getirdi. Cumhurbaşkanı'nın ABD ziyaretinde ABD'nin önde gelen saygın haber kanallarından PBS'e verdiği mülakatta yaşananlar, bağımsız, sansürsüz, soran-sorgulayan medyanın ve gazeteciliğin hayati önemini bir kez daha ortaya koydu.

Cezaevinde yıllardır tutuklu olan siyasiler ve sosyal medya paylaşımı nedeniyle gözaltına alınarak haklarında hapis cezası istenen gazetecilerle ilgili soruya tepki gösteren Cumhurbaşkanı, gazeteciye 'Bu sizi neden ilgilendiriyor?' sorusuyla karşılık verdikten sonra Türkiye'de 'yargı kararlarına kimsenin müdahale edemeyeceğini' söyledi. Sonrasında söylediklerinin tam aksine kendisini yargı ve hakim yerine koyarak, henüz yargılamaları süren, haklarında kesinleşmiş mahkeme kararı olmayan bu kişilerin 'katil ve terörist' olduğu hükmünü verdi. Cumhurbaşkanı Erdoğan'ın 'Bu can bu bedende oldukça' ifadesiyle başlayıp, cezaevinden çıkmalarına izin vermeyeceğini söylediği siyasetçiler, gazeteciler, iş insanları, haklarındaki tahliye kararlarına rağmen bu talimat nedeniyle yıllardır hapiste. Anayasa Mahkemesi'nin (AYM), Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin (AİHM) kararlarını tanımadığını, uygulanmayacağını ilan eden de iktidarın kendisi! Mahkemelerden çıkan haksız kararlara, davalardaki hukuksuzluk ve adaletsizliklere, Avrupa Birliği (AB) Avrupa Parlamentosu (AP), Avrupa Konseyi'nde (AK) ve diğer uluslararası kuruluşlardan gelen tepkileri dile getiren gazeteciye 'Bunlar seni niye ilgilendiriyor?' dediğinde, kendisi hakkında yargının verdiği siyasi yasak kararına karşı çıkan AB'yi, AP'yi, AK'ni hatırlamak istemiyor. O dönemde Yargıtay'ın onayladığı siyasi yasak ve 4 ay hapis cezasına en büyük tepki, AB, AP, AK'den gelmişti. Türk yargısının bağımsız olduğunu, herkesin yargı kararlarına saygı duymak zorunda olduğunu belirterek ABD'li gazeteciye tepki gösteren Cumhurbaşkanı, o dönemde ABD'nin İstanbul Başkonsolosunun yargı kararına karşı kendisine verdiği desteği memnuniyetle karşılayıp, makamında ağırlamıştı. ABD Başkonsolosuna 'Yargı kararına saygı duyun, bu sizi niye ilgilendiriyor?' diyememişti.

İktidarın kendisine muhalif gördüğü, siyasilere, gazetecilere karşı polis ve yargı gücünü bir baskı aracı olarak kullandığını tüm dünya biliyor, görüyor. Türkiye hukuk ve adalet başta olmak üzere tüm uluslararası endekslerde geriliyor. Aradaki fark burada kendisine soru sorulmadan önce uzun uzun methiye düzen, uçağında gezdirdiği akredite gazetecilere alışmışken, birden karşısında **gerçeği sorgulayan bir gazeteciyle karşılaşmış olmasının yarattığı tepkisel kızgınlık!**

UKRAYNA POLİTİKASI DÜNYAYI SALLIYOR!

AB'de Ukrayna'ya para ve silah desteğinin ulaştığı yüksek maliyetlere tepkiler yükseliyor. Polonya, yerli üreticiyi korumak için Ukrayna'dan hububat ithaline yasak getirdi. Silah ve askeri yardımı durdurdu. Seçim öncesinde Ukrayna'dan beklediği zafer gelmedikçe sıkışan ABD Başkanı Biden, Abrams tanklarını da gönderme kararı aldı!

ABD ve AB tarafından milyarlarca dolar mali desteğin yanı sıra en son teknoloji her türlü silah ve mühimmatın sağlandığı Ukrayna'nın Rusya'ya karşı başlattığı karşı taarruzda batının beklediği zafer bir türlü gelmeyince AB içindeki çatlaklar büyümeye başladı. Ukrayna'ya karşı en radikal adım hem AB hem de NATO üyesi Polonya ve Macaristan'dan geldi. Polonya, Rusya'nın Tahıl Koridoru anlaşmasından çekilmesiyle buğday ve diğer hububat ürünlerini ihraç edebilmek için alternatif yollar arayan Ukrayna'dan tahıl ithalatına yasak getirdi. AB komisyonu daha önce aldığı kararla doğu Avrupa'daki 5 ülkede (Polonya, Macaristan, Romanya, Slovakya, Bulgaristan) çiftçileri korumak için 15 Eylül'e kadar Ukrayna'dan hububat ithaline yasak getirmişti. Yasak süresi doldu ancak Polonya, Macaristan ve Slovakya üreticilerini koruma amaçlı ithalat yasağına devam kararı aldı. Ukrayna, bu üç ülkeye karşı Dünya Ticaret Örgütü'ne (DTÖ) dava açtı.

Yaklaşık 2 milyon Ukraynalı sığınmacıyı ülkeye kabul eden, milyonlarca Ukraynalının kendi toprakları üzerinden diğer ülkelere sığınmasına olanak sağlayan Polonya'nın bu tavrı Ukrayna'nın sert tepkisine neden oldu. Devlet Başkanı Zelenskiy, 'Bazı ülkelerin Ukrayna'yı destekliyormuş gibi yaptıklarını' söyleyince Polonya Hükümeti tepki gösterdi, Ukrayna'nın Varşova Büyükelçisini dışişleri bakanlığına çağırıp protesto etti.

Ukrayna, Rusya'nın anlaşmadan çekilmesi üzerine hububatını Tuna nehri yoluyla Polonya, Macaristan üzerinden Hırvatistan limanlarına ulaştırarak ihraç etmeyi alternatif güzergah olarak ilan etti. Polonya Başbakanı Mateusz Morawiecki, Ukrayna'nın Tuna üzerinden buğdayını taşımasına karşı çıkmadıklarını ancak kendi ülkelerine buğday ithal etmeyeceklerini, Ukrayna'ya silah yardımını keseceklerini açıkladı.

ABD desteği sürdürse de Kiev'den beklenen zafer gelmedikçe Başkan Biden'a eleştiriler artıyor. 2024'teki seçimde yeniden adaylık planı yapan Biden için Ukrayna'daki süreç siyasi geleceği açısından kritik bir noktada. Milyarlarca dolarlık mali destek yanında misket bombalarından sonra Ukrayna'ya seyreltilmiş uranyum mermisi vereceklerini açıklayan Biden, son model Abrams tanklarının da bu hafta Ukrayna'ya gönderileceğini duyurdu.

Rusya, uluslararası anlaşmalara imza atan çok sayıda ülkenin yasakladığı misket bombası ve uranyum mermilerinin Ukrayna'ya gönderilmesine benzer silahlarla karşılık vereceğini, Abrams tanklarını imha edeceğini açıkladı.

AB üyesi Doğu Avrupa ülkeleri ABD'nin gönderdiği yeni silahlara tepkili. ABD, bu adımlarla Ukrayna'yı yeni silahları test ettiği bir laboratuvara dönüştürüyor. Giderek, uranyumlu mermi çatışmalarıyla olası radyasyon tehdidi, **ülkemiz ve Karadeniz'e kıyası olan diğer ülkeler açısından yeni bir Çernobil riskinin yaşanması ihtimalini gündeme getiriyor!**

ERMENİLER, DAĞLIK KARABAĞ'I TERK EDİYOR!

Dağlık Karabağ'da Azerbaycan tarafından gerçekleştirilen 24 saatlik anti-terör operasyonu ardından Rusya'nın girişimiyle ateşkes sağlandı. Bölgenin tümüyle Azerbaycan'ın kontrolüne geçmesi üzerine Ermeniler Dağlık Karabağ'ı terk etmeye başladı. Dağlık Karabağ'daki Ermeni milisler silah, mühimmat ve araçlarını Rus Barış Gücü ve Azerbaycan ordusuna teslim ederek silahsızlandırıldı.

Dünyada Ermenistan da dahil hiçbir ülkenin tanımadığı Dağlık Karabağ'da Ermenilerin önceki hafta yaptığı devlet başkanlığı seçim adeta bardağı taşıran damla oldu. Türkiye ve Azerbaycan'ın yanı sıra Rusya da seçimleri tanımadığını ilan ederken, Dağlık Karabağ'daki Ermeni milis güçlerinin Azeri askeri hedeflerine saldırılarını artırmaları, stratejik ulaşım noktalarını mayınlamaları üzerine Azerbaycan ordusu anti-terör operasyonu başlattı. 24 saat süren operasyonda Dağlık Karabağ'daki Ermeni milis mevzileri ele geçirilirken, milis güçleri Rusya'nın girişimiyle gerçekleştirilen ateşkes anlaşmasından sonra silahsızlandırıldı. Azerbaycan Devlet Başkanı İlham Aliyev silahsızlanan Ermeni milisler için af çıkarılacağını, Dağlık Karabağ'ı terk etme ya da silahsız şekilde ikamete devam etmelerinin kendi tercihleri olacağını açıkladı. Azerbaycan ordusunun anti-terör operasyonu ardından Dağlık Karabağ Azerbaycan yönetimine geçti. Bölgedeki Ermenilerin sivil ve askeri temsilcileriyle yapılan müzakerelerde 'Azerbaycan ile Entegrasyon' sürecinin başlatılması kararlaştırıldı. Azerbaycan ordusunun Dağlık Karabağ'ın tamamında kontrolü ele geçirmesi üzerine bölgedeki ve yerleşim yerlerindeki Ermeni nüfus Dağlık Karabağ'ı terk etmeye başladı. Ermenistan'a tahliye operasyonları hız kazandı. Ermenistan Başbakanı Nikol Paşinyan, Dağlık Karabağ'daki son olaylarla Ermenistan'ın ilgisinin olmadığını açıkladı.

Ermenistan'da muhalefetin tepkisine ve protestolara neden olan bu açıklamayı İlham Aliyev ve Rusya Devlet Başkanı Putin de teyit ederek destek verdi. Paşinyan Dağlık Karabağ'daki Ermenilere topraklarını terk etmemeleri çağrısında bulunarak müzakerelerin sürdüğünü, Azerbaycan hükümetinin bu konuda garanti verdiğini duyurdu. Buna rağmen Ermeniler kitlesel şekilde Dağlık Karabağ'ı terk ediyor. Paşinyan, Dağlık Karabağ'dan gelmek isteyenlere destek sağlayacaklarını açıkladı.

✓Dağlık Karabağ 'daki Ermeni nüfus 120 bin kişi.

Rusya, son dönemde ABD ve AB ile yakınlaşmaya yönelen, bölgede ABD ile ortak tatbikat gerçekleştiren Ermenistan'a tepkisini ve tavrını müdahale çağrısına olumsuz yanıt vererek gösterdi. Azerbaycan operasyonunun haklı olduğunu belirten Rusya, bölgedeki güvenilir müttefiki olarak da Azerbaycan ve Aliyev'i işaret etmiş oldu.

✓ABD ve AB'nin Azerbaycan'a baskı ve yaptırım uyarıları sonuçsuz kaldı.

Son gelişmelerle yaklaşık 50 yıla varan Dağlık Karabağ sorunu Azerbaycan'ın hedeflerine ulaşması ve bölgenin tamamında kontrolü sağlamasıyla köklü bir çözüme ulaşmış görünüyor. Dağlık Karabağ'ın Azerbaycan'a ait olduğu netleşirken, bölgede barış ve müzakere sürecinin ivme kazanması, siyasi ve ekonomik açıdan Türkiye için yeni fırsatları beraberinde getirecektir.